

På gång inom EU

HÖSTEN 2017

Sveriges
Kommuner
och Landsting

På gång inom EU

HÖSTEN 2017

Upplysningar om innehållet:
Sami Khalifeh, 08-452 77 82, sami.khalifeh@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2017
ISBN: 978-91-7585-569-1
Omslagsfoto: Lukasz Kobus © European Union, 2017
Produktion: Advant Produktionsbyrå
Tryck: LTAB, 2017

Förord

I På gång inom EU kan du läsa om aktuella EU-frågor som påverkar Sveriges kommuner, landsting och regioner. Texterna är skrivna av experter på SKL i samarbete med Internationella sektionen. Den elektroniska versionen innehåller länkar till mer information och finns att ladda ned via www.skl.se/eu.

Debatten om EU:s framtid har intensifierats i samband med Brexit och präglar nu diskussionerna i Bryssel oavsett sakfråga. Storbritannien begärde formellt utträde ur EU i slutet på mars 2017 genom att premiärminister Theresa May aktiverade artikel 50 i Lissabonfördraget. I början av juni hölls nyval i Storbritannien på initiativ av May och med hänvisning till Brexit. Regeringen hoppades på att få ett starkare mandat inför utträdesförhandlingarna med EU. Nyvalet resulterade istället i att Tories förlorade sin majoritet i parlamentet och den efterföljande politiska debatten i Storbritannien har bland annat kommit att handla om olika sätt att mildra effekterna av Brexit. De formella förhandlingarna mellan EU och Storbritannien om landets utträde ur unionen inleddes den 19 juni 2017 och ska enligt Lissabonfördraget vara avslutade i slutet av mars 2019 då Storbritannien, med eller utan ett avtal, upphör att vara medlem i EU. SKL följer utvecklingen för att se hur de pågående förhandlingarna och det framtida utträdet kan komma att påverka Sveriges kommuner, landsting och regioner.

Frågan är nu vilket EU de 27 kvarvarande medlemsländerna vill ha efter Brexit? I mars 2017 presenterade Europeiska kommissionen en så kallad vitbok om EU:s framtid. I vitboken presenterar kommissionen fem olika scenarier för hur EU-samarbetet kan komma att utvecklas fram till 2025. Under våren har kommissionen kompletterat vitboken med fem diskussionsunderlag inom områden som bedöms vara särskilt viktiga: den sociala dimensionen, globaliseringen, EMU, EU:s framtida försvar samt EU:s framtida finansiering. Dessa så kallade reflektionspapper bidrar bland annat till de pågående diskussionerna om den framtida sammanhållningspolitiken, som är en viktig fråga för den lokala och regionala nivån i Sverige, samt till diskussionerna om EU:s långtidsbudget efter 2020.

Även de socialpolitiska frågorna har varit högaktuella på europeisk nivå under 2017 efter att kommissionen publicerade sitt förslag till en europeisk pelare för sociala rättigheter. Statsminister Stefan Löfven har tillsammans med kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker bjudit in till ett informellt toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november. Under mötet ska EU-ländernas stats- och regeringschefer, arbetsmarknadens parter och andra nyckelaktörer bland annat diskutera hur arbetsmarknaderna ska fungera bättre och hur man kan främja omställningen i arbetslivet.

I höstens upplaga av På gång inom EU kan du även läsa om andra, av SKL prioriterade och aktuella, EU-frågor av stor vikt för Sveriges kommuner, landsting och regioner, till exempel den europeiska migrationspolitiken, förslagen om nya direktiv för energieffektivisering och förnybar energi, direktivförslaget om bättre balans mellan arbete och privatliv, reglerna för statligt stöd till regionala flygplatser samt genomförandet av Agenda 2030 i Sverige och EU. Hur dessa frågor utvecklas får vi återkomma till i vårens upplaga som planeras till januari 2018. Till dess kan du hålla dig uppdaterad med SKL:s nyhetsbrev EU och internationellt eller diskutera EU-frågor med oss på Twitter.

Stockholm i september 2017

Jerker Stattin
Chef Internationella sektionen

Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

- 6 SKL:s prioriterade EU-frågor 2017
 - 9 Kapitel 1. EU:s styrning, framtid och horisontella frågor
 - 9 Brexit-förhandlingarna inledda
 - 9 Diskussioner om EU:s framtid
 - 11 Handslag för att stärka Sveriges röst i EU
 - 12 Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige och EU
 - 13 Arbetet med Europa 2020-strategin
 - 14 EU:s framtida långtidsbudget efter 2020
 - 14 Kommissionens agenda för bättre lagstiftning
 - ökad insyn och kontroll
 - 15 EU:s medborgarinitiativ
 - 16 Kapitel 2. Regional utveckling och samarbete
 - 16 PRIORITERAD FRÅGA 2017 - EU:s framtida sammanhållningspolitik
 - 17 Utvecklingen av Europeiska fonden för strategiska investeringar - EFSI 2.0
 - 19 Kapitel 3. Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik
 - 19 PRIORITERAD FRÅGA 2017 - En europeisk pelare för sociala rättigheter
 - 20 Det sociala paketet
 - 21 Toppmöte för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg
 - 22 Europeiskt ramavtal om aktivt åldrande med ett generationsperspektiv
 - 22 Deklaration om kompetensutveckling och livslångt lärande i vårdsektorn
 - 22 Förslag till revidering av utstationeringsdirektivet
 - 23 Utvärdering och revidering av arbetsmiljöregler (REFIT)
 - 23 SKL representerad i EU:s Arbetsmiljöbyrå
 - 24 Kapitel 4. Miljö, energi, klimat och transporter
 - 24 PRIORITERAD FRÅGA 2017 - Ren energi för alla i Europa
 - 26 PRIORITERAD FRÅGA 2017 - Översyn av dricksvattendirektivet
 - 26 PRIORITERAD FRÅGA 2017 - Förslag till reviderade avfallsregler
 - 27 Meddelande om avfallsförbränning
 - 27 EU:s nya strategi för plaster
 - 28 Lägsta kvalitetskrav för återanvändning av vatten
 - 28 Ny förordning om offentlig kontroll av bland annat livsmedel
 - 28 Europa på väg - ren, konkurrenskraftig och sammanlänkad rörlighet
 - 29 Nya statsstödsregler för drifts- och investeringsstöd till regionala flygplatser

30	Kapitel 5. Vård, omsorg och folkhälsa
30	Regionkommittén kräver en ny alkoholstrategi för EU
31	Ny handlingsplan mot antibiotika-resistens
32	Europeiska referensnätverk (ERN)
32	Hälsotillståndet i EU
34	Kapitel 6. Inre marknaden och konkurrensfrågor
34	PRIORITERAD FRÅGA 2017 - Ytterligare förenklingar behövs inom EU:s regelverk för statsstöd
36	Kapitel 7. Migration, integration och mänskliga rättigheter
36	PRIORITERAD FRÅGA 2017 - Asyl- och flyktingmottagandet i EU fortsatt högt på unionens agenda
38	Arbetet med utsatta EU-medborgare fortsätter
39	Arbetet mot våldsbejakande extremism i Sverige och EU
41	Kapitel 8. Jämställdhet och likabehandlingsfrågor
41	Direktivförslag om bättre balans mellan arbete och privatliv
42	Toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt samt betydelsen av jämställdhet
42	Årliga rapporten om jämställdhet i EU
43	Lagstiftning om tillgängligare produkter och tjänster för personer med funktionsnedsättning
43	EU har undertecknat Istanbul-konventionen
44	Kapitel 9. Digitalisering och utbildning
44	Den digitala inre marknaden
45	Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel fortsätter
45	En ny kompetensagenda för Europa
47	Svenska delegationen i Regionkommittén
49	SKL:s ledamöter i CEMR
50	Svenska delegationen i CLRAE
51	Ordlista
58	Praktiska länkar
59	Kontakt

SKL:s prioriterade EU-frågor 2017

SKL:s styrelse har antagit åtta prioriterade EU-frågor som förbundet ska driva under 2017. Dessa ingår även i SKL:s verksamhetsplan och är kopplade till förbundets övriga prioriteringar. För varje prioriterad fråga finns ett antal viljeriktningar som förbundet ska verka för, samt aktiviteter som ska genomföras under året. På SKL:s webbplats kan du läsa om förbundets prioriterade EU-frågor i sin helhet.

A. Målet är ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU

Viljeinriktning:

- › SKL ska verka för en jämnare fördelning mellan medlemsländerna av asylsökande.
- › SKL ska verka för att det lokala och regionala perspektivet ges ett inflytande när beslut fattas i frågor som rör asyl- och flyktingmottagandet.
- › SKL ska bevaka utvecklingen av de nya förslagen och vad de får för konsekvenser för lokal och regional nivå.

Aktiviteter:

- › SKL ska uppvakta ansvariga tjänstemän och politiker i Bryssel för att uppmärksamma dem på vilka förutsättningar lokala och regionala myndigheter i Sverige behöver i mottagandet av asylsökande och nyanlända flyktingar.
- › SKL ska delta i de sammanhang där kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan medlemsländerna genomförs, avseende såväl integration som asyl- och flyktingmottagande, bland annat inom ramen för det nätverk som CEMR har startat, för att inhämta kunskap och dela erfarenheter som den svenska lokala och regionala nivån har gjort.

B. Balans mellan arbetsliv och privatliv för förvärvsarbetande familjer

Viljeinriktning:

- › SKL ska verka för att det inte blir någon ytterligare reglering på EU-nivå angående olika former av ledighet. Om kommissionen lägger fram förslag på området, ska SKL verka för att de är förenliga med svensk lagstiftning och kollektivavtal.
- › SKL ska framhålla vikten av ett holistiskt perspektiv på kvinnors och mäns förutsättningar på arbetsmarknaden, bland annat vikten av välfärds- och omsorgstjänster för att möjliggöra kvinnors och mäns jämlika deltagande på arbetsmarknaden.

Aktiviteter:

- › SKL ska lyfta fram goda exempel från medlemmarna på hur man kan underlätta för förvärvsarbetande familjer att kombinera arbetsliv och privatliv.
- › SKL ska översätta och sprida en engelsk version av SKL:s skrift "Jämställdhet ur arbetsgivarperspektiv".
- › SKL ska påverka och bevaka EU:s lagstiftningsarbete och andra initiativ på området genom europeiska arbetsgivar- och paraplyorganisationer.
- › SKL ska verka för att de europeiska arbetsmarknadsparterna ska fortsätta sitt gemensamma och individuella arbete i dessa frågor.

C. Den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Viljeinriktning:

- › SKL välkomnar europeiska gemensamma målsättningar, riktlinjer och erfarenhetsutbyten inom det social- och sysselsättningspolitiska området. SKL förordar att en europeisk pelare för sociala rättigheter utformas som den socialpolitiska delen av den europeiska planeringsterminen.
- › Nyanländas etablering är en avgörande faktor för social hållbarhet och tillväxt i Europa. En snabbare etablering för nyanlända på arbetsmarknaden är en nyckelfråga för den enskilde, för den offentliga sektorns kompetensförsörjningsbehov och för välfärdens finansiering.

- › SKL anser att den sociala spelaren bör ha en genomgående tydlig jämställdhetsprofil i alla målsättningar och principer. Spelaren bör även ha ett tydligt folkhälsoperspektiv då social hållbarhet, hållbara sociala trygghetssystem och en fungerande vårdsektor kräver förebyggande arbete.
- › Den svenska arbetsmarknadsmodellen, där ansvarstagande, autonoma arbetsmarknadsparter ansvarar för lönebildningen måste garanteras. Lönesättning är en exklusiv befogenhet för medlemsstaterna, och i vissa fall för arbetsmarknadens parter på nationell nivå.
- › SKL ska verka för att det inte blir någon ytterligare arbetsrättslig reglering på EU-nivå.

Aktiviteter:

- › SKL ska påverka och bevaka EU:s lagstiftningsarbete på området enskilt och genom de europeiska arbetsgivar- och paraplyorganisationerna förbundet är medlem i. SKL ska i relation till detta lyfta fram behoven av revideringar av arbetstidsdirektivet i enlighet med tidigare ställningstaganden.
- › SKL ska delta i planeringsarbetet inför samt verka för deltagande från SKL vid det så kallade ”sociala” toppmötet som svenska regeringen planerar för i Stockholm hösten 2017. Kommunernas, landstingens och regionernas avgörande roll för den socioekonomiska sammanhållningen och sysselsättningen i Europa ska lyftas fram.
- › SKL ska bevaka den sociala spelarens eventuella påverkan på utformningen av den kommande långtidsbudget- och programperioden.

D. En kraftfull och utvecklad sammanhållningspolitik efter 2020

Viljeinriktning:

- › SKL ska verka för en kraftfull och utvecklad sammanhållningspolitik för alla regioner inom EU.
- › SKL ska verka för en integrering av de olika fonderna för att gynna samhällsutvecklingen lokalt och regionalt.
- › SKL ska verka för förenklingsåtgärder i det nationella genomförandet, för att minska den administrativa bördan kopplad till projektarbete.
- › SKL ska verka för en starkare proportionalitetsprincip inom sammanhållningspolitiken, där uppföljning och kontroll står i proportion till projektens omfattning.
- › SKL ska verka för att sammanhållningspolitiken i största möjliga mån ska utgå från regionala förutsättningar.
- › SKL ska verka för ett särskilt initiativ inom sammanhållningspolitiken riktat mot nyanlända.

Aktiviteter:

- › SKL ska arbeta aktivt för att Europeiska kommissionen, svenska ledamöter i Europaparlamentet och Regionkommittén ska känna till SKL:s position om EU:s framtida sammanhållningspolitik.
- › SKL ska fortsatt delta i olika expertgrupper gällande EU:s framtida sammanhållningspolitik.

E. Det kommunala och regionala perspektivet ska respekteras vid beslut på EU-nivå om energieffektivisering och förnybar energi

Viljeinriktning:

- › SKL ska verka för att främja mål och krav på resultat snarare än detaljkrav.
- › SKL ska verka för att utformning av nära-nollenergi-krav för byggnader och förnybarhetsdirektiv inte styr bort från gemensamma lösningar som fjärrvärme och fjärrkyla. (EPBD)
- › SKL ska verka för att krav på individuell mätning och debitering (IMD) bara ska krävas där så är kostnadseffektivt. Hänsyn behöver därvid tas till fastighetsägarnas förmåga och incitament att energieffektivisera. (EPBD)
- › SKL ska verka för tydliga förutsättningar och främjande villkor för biodrivmedel och biobränslen, med hänsyn till energibesättning, statsstödsregler och hållbarhetskriterier.
- › SKL ska verka för att krav på energikartläggning i EED samordnas med krav på energideklaration i EPBD och ges ett kompletterande kriterium om minsta storlek på företagets energianvändning.

Aktiviteter:

- › SKL ska ha en kontinuerlig diskussion med europaparlamentariker och svenska representationen för att säkerställa att de känner till vår position och arbetar för att lyfta fram våra frågor i förhandlingarna.
- › SKL ska vara aktivt i och delta i CEEP och CEMR:s arbete med energipaketet.

F. Ett dricksvattendirektiv som underlättar lokala tillsynsmyndigheters arbete med prioriterade ämnen

Viljeinriktning:

- › SKL anser att det är viktigt att dricksvatten får en tydligare koppling till ramdirektivet för vatten så att medlemsstaterna kan ta ett samlat grepp kring hela vattenfrågan. Detta är inte minst viktigt mot bakgrund av PFAS -problemen som uppdagats i Sverige.
- › SKL anser att det är viktigt att EU underlättar arbetet med prioriterade ämnen (kemikalier) och skyddet av dricksvatten, men att man undviker detaljstyrning och överlåter detta till vattenproducenterna och de lokala tillsynsmyndigheterna genom krav på riskbaserat arbete och möjlighet till särskilt fokus på nationella förutsättningar. Sverige har väldigt många små dricksvattenproducenter och det är viktigt att man inte instiftar regler som ställer samma krav på till exempel Nederländernas fem vattenverk som på Sveriges nästan 2000 kommunala vattenverk.
- › På nationell nivå kommer kansliet att arbeta för en bättre nationell, sammanhållen syn på dricksvatten. Det är viktigt att nationella myndigheter med ansvar för olika delar dricksvatten samordnar sig sinsemellan och med kommunerna.

Aktiviteter:

- › SKL ska på ett tidigt stadie samordna dricksvattenarbetet med ansvariga departement, centrala myndigheter och Svenskt Vatten.
- › SKL ska delta vid de sammanhang och i de konsultationer som kommissionens väntas arrangera på temat.
- › SKL ska fortsatt delta i arbetet med revideringen av dricksvattendirektivet genom berörda paraplyorganisationer på plats i Bryssel (till exempel CEMR, CEEP och EurEau).
- › SKL ska ha en kontinuerlig diskussion med europaparlamentariker och svenska representationen för att säkerställa att de känner till vår position och arbetar för att lyfta fram våra frågor i förhandlingarna.

G. Implementeringen av paketet för cirkulär ekonomi ska ge tydlig miljönytta

Viljeinriktning:

- › SKL ska verka för ambitiösa mål för minskad deponering och ökad återvinning.
- › SKL ska framhålla att energiåtervinning från avfall är en ändamålsenlig behandlingsmetod för avfall som inte kan återanvändas eller materialåtervinnas.
- › SKL ska motverka att definitionen av kommunalt avfall innehåller en referens till kvantitet samt arbeta för att definitionen ska stämma bättre överens med den svenska definitionen av hushållsavfall.
- › SKL ska lyfta att det bör finnas separata mål för återanvändning och återvinning.
- › SKL ska verka för att producentansvaret även bör gälla för avfall som är föremål för separat insamling men som inte sorterats ut.

Aktiviteter:

- › SKL ska ha en kontinuerlig diskussion med europaparlamentariker och svenska representationen för att säkerställa att de känner till vår position och arbetar för att lyfta fram våra frågor i förhandlingarna.
- › SKL ska vara aktivt i och delta i CEEP och CEMR:s arbete med revideringen av avfallsdirektiven.
- › SKL ska lyfta fram goda exempel från medlemmarna om nyttorna med energiåtervinning (waste-to-energy).

H. Statligt stöd och regionala flygplatser

Viljeinriktning:

- › SKL ska, med utgångspunkt från styrelsens ställningstaganden inför arbetet med den nationella flygstrategin, driva frågan om större flexibilitet i det EU-rättsliga regelverket som rör finansieringen av regionala flygplatser.

Aktiviteter:

- › SKL ska påverka förslaget från kommissionen via kontakter med regeringskansliet, svenska representationen, Regionkommittén, CEMR och de svenska europaparlamentarikerna.
- › SKL ska delta vid de sammanhang och i de konsultationer som kommissionens väntas arrangera på temat.
- › SKL ska ta kontakt med relevanta handläggare på kommissionen som deltar i utarbetandet av den konsekvensanalys som ska tas fram 2018 samt bevaka kommissionens arbete med dessa frågor.

EU:s styrning, framtid och horisontella frågor

Brexit-förhandlingarna inledda

Den 19 juni inleddes de formella förhandlingarna om villkoren för Storbritanniens utträde ur Europeiska unionen. Först kommer parterna att försöka komma överens om villkoren för medborgarnas rättigheter, storleken på den så kallade utträdesnotan och gränsfrågan mellan Storbritannien och Irland. När parterna väl är överens om detta kommer man att fortsätta med diskussionerna om hur de framtida relationerna ska se ut. De två utsedda chefsförhandlingarna kommer att träffas ungefär en gång i månaden. Förhandlingarna väntas pågå fram till och med oktober/november 2018.

När ett färdigt avtal finns på bordet ska Europaparlamentet ge sitt medgivande genom en omröstning med enkel majoritet där de brittiska parlamentarikerna får delta. Ministerrådet ska också ingå avtalet genom en omröstning med stor kvalificerad majoritet. Såvida inte en förlängning av tidplanen har accepterats av båda parter kommer Storbritanniens medlemskap i unionen att upphöra, med eller utan ett avtal, den 29 mars 2019.

Inför Brexit kommer det också att slutas handelsavtal mellan Storbritannien och EU. De moderna handelsavtalen går typiskt sett längre än till tullar och tariffer, de omfattar också regulativt samarbete och frågor om tvistlösningsmekanismer. Det gör det angeläget att följa vilken inverkan så-

dana överenskommelser kan ha för den offentliga sektorns tjänster. I förhållande till Storbritannien som står inför att lämna EU-gemenskapen har dessa frågor inte samma tyngd som i förhållande till det tidigare aktuella handelsavtalet mellan EU och USA, TTIP, men det finns anledning att vara uppmärksam på hur frågan om offentliga tjänster hanteras i utträdesförhandlingarna och de efterföljande handelsavtal som kommer att behöva tecknas.

Även om SKL inte deltar aktivt i Brexit-förhandlingarna analyserar förbundet de konsekvenser som förhandlingarna kan få för andra viktiga processer och sakområden såsom EU:s långtidsbudget och sammanhållningspolitik. Läs mer om detta i andra artiklar i denna skrift.

Kommissionen: *Brexit-förhandlingarna*

Kontaktperson:

Marcus Holmberg, marcus.holmberg@skl.se,

+32 2 549 08 67

Diskussioner om EU:s framtid

I början på mars presenterade Europeiska kommissionen en vitbok om EU:s framtid. Vitboken är kommissionens bidrag till debatten om hur EU-samarbetet ska utvecklas. Diskussioner om

hur EU ska se ut och vad unionen ska göra har alltid pågått, men har intensifierats i samband med Storbritanniens planerade utträde ur EU. Vitboken presenterades inför det toppmöte mellan EU:s ledare som ägde rum i Rom i slutet på mars i samband med 60-årsdagen av Romfördragets undertecknande av de sex grundarländerna. Toppmötet och vitboken var startskottet för en debatt där målet är att medlemsländerna ska bestämma hur de vill att EU-samarbetet ska se ut i framtiden.

I vitboken presenterar kommissionen fem scenarier för hur EU skulle kunna utvecklas fram till 2025 beroende på hur medlemsländerna väljer att agera. Scenarierna är inte nödvändigtvis de fem mest troliga utvecklingarna utan kan snarare ses som illustrationer som belyser sannolika konsekvenser av de politiska val som görs i unionen i framtiden. Alla scenarier utgår från att de kvarvarande 27 medlemsländerna fortsätter som en union.

De fem scenarierna är:

› *Fortsätta som förut*

EU fortsätter på den nuvarande vägen med fokus på att genomföra och uppdatera den aktuella reformagendan som ska se över EU:s lagstiftning.

› *Enbart den inre marknaden*

Den fria rörligheten för varor och kapital inom unionen blir starkare, men begränsas när det gäller personer och tjänster. Medlemsländerna samarbetar dock inte inom områden som migrationsfrågor och utrikespolitik. Frågor hanteras istället bilateralt mellan länder allteftersom de uppstår.

› *De som vill ha mer gör mer*

EU27 fortsätter som vanligt, men låter de medlemsländer som så önskar göra mer tillsammans inom specifika områden, exempelvis försvar, inre säkerhet eller sociala frågor. De länder som vill kan senare ansluta sig inom valfria områden.

› *Göra det mindre men göra det effektivare*

Medlemsländerna prioriterar ett begränsat antal politikområden där samarbetet fördjupas inom områden där man uppfattar att det finns ett europeiskt mervärde, exempelvis handel, innovation och EMU. Samarbetet skulle dock inte fördjupas inom andra områden där man upplever att det europeiska mervärdet

är mindre eller där det är svårt att leverera, exempelvis arbetsmarknad, regional utveckling och socialpolitik.

› *Göra mycket mer tillsammans*

Alla medlemsländer beslutar att göra mer inom alla områden. Samarbetet skulle få federala inslag och eurozonen skulle stärkas med en utökad koordinering av finanspolitik och skattefrågor.

Under våren har kommissionen kompletterat vitboken om EU:s framtid med fem diskussionsunderlag i form av så kallade reflektionspapper inom områden som bedöms vara särskilt viktiga:

› *EU:s sociala dimension*

I diskussionsunderlaget presenterar kommissionen tre olika alternativ för hur socialpolitiken inom EU kan utvecklas fram till 2025. Alternativen är att utveckla gemensamma regler som idag finns inom unionen för bland annat arbetsmiljö och vilotider, att enbart euroländerna fördjupar samarbetet inom det socialpolitiska området samt att alla medlemsländer fördjupar socialpolitiken tillsammans.

› *Hur vi bemöter globaliseringen*

Kommissionen ger i diskussionsunderlaget sin bild av hur EU bäst kan bemöta globaliseringens utmaningar och ta vara på dess möjligheter. Kommissionen ger dels en bild av nuläget, dels en bild av hur globaliseringen kan komma att se ut 2025. Förslag ges på åtgärder som EU bör vidta inom både utrikes- och inrikespolitiken för att bäst bemöta globaliseringens effekter.

› *En fördjupad ekonomisk och monetär union*

Diskussionsunderlaget anger möjliga vägar framåt för att fördjupa och fullborda den Ekonomiska och monetära unionen (EMU) fram till 2025. Underlaget innehåller förslag på konkreta åtgärder som kan vidtas fram till valet till Europaparlamentet 2019 samt ett antal alternativ för åren därefter.

› *Det europeiska försvarets framtid*

Kommissionen presenterar i diskussionsunderlaget tre scenarier för EU:s framtida försvar. Ett scenario med samarbete inom säkerhet och försvar, ett scenario med delat ansvar mellan medlemsländerna och EU samt ett med ett gemensamt säkerhets- och försvarsarbete.

› **Framtiden för EU:s finanser**

I diskussionsunderlaget diskuterar kommissionen olika alternativ för den framtida finansieringen av EU-samarbetet. Underlaget presenterar olika finansieringsalternativ kopplat till de fem scenarierna om möjliga vägar för EU som presenteras i vitboken. Alternativen är beroende av hur medlemsländerna vill samarbeta inom olika områden och hur mycket det ska få kosta.

Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker planerar att utveckla kommissionens syn på debatten om hur EU ska utvecklas i sitt tal om tillståndet i unionen i september. Under hösten kommer diskussionerna om EU:s framtid sedan att fortsätta i olika forum, bland annat vid det sociala toppmötet i Göteborg den 17 november (se artikel i kapitel 3). Kommissionens mål är att EU-ländernas ledare ska anta slutsatser om framtidsfrågorna vid Europeiska rådets möte i december så att en inriktning för samarbetet kan lanseras i god tid före valet till Europaparlamentet i juni 2019.

SKL deltar i diskussionerna och välkomnar en bred debatt om EU:s framtid.

Kommissionen: *Vitbok om EU:s framtid och vägen dit, Diskussionsunderlag om EU:s sociala dimension, Diskussionsunderlag om hur vi bemöter globaliseringen, Diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union, Diskussionsunderlag om det europeiska försvarets framtid, Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser*

Kontaktperson:

Gergö Kisch, gergo.kisch@skl.se, +32 478 46 39 45

Handslag för att stärka Sveriges röst i EU

Sveriges EU-minister Ann Linde bjöd i början på december 2016 in arbetsmarknadens parter till ett så kallat EU-handslag. Handslaget var startskottet för att gemensamt arbeta för att stärka delaktigheten, kunskapen och engagemanget i Sverige när det gäller frågor som beslutas inom EU-samarbetet.

Vid EU-handslaget presenterade regeringen och parterna de åtgärder som var och en kommer att vidta för att bidra till ökad kunskap, information och stärkt delaktighet i EU-arbetet i Sverige. Enligt regeringen kommer detta att bidra till en starkare svensk röst i EU.

SKL åtog sig att arbeta aktivt med kunskaps- och insatser gällande EU:s påverkan på den

lokala och regionala politiken genom en rad olika insatser under året.

SKL har under våren, i enlighet med förbundets åtagande, tagit fram ett utbildningsupplägg i samarbete med Sieps (Svenska institutet för europapolitiska studier) och har med Sieps hittills genomfört två kunskapshöjande seminarier i Region Östergötland respektive Region Gotland. Fler utbildningstillfällen planeras till hösten. Seminarier, som främst riktas till förtroendevalda, har utarbetats i dialog med medlemmens EU-samordnare (eller motsvarande) för att anpassas till deras behov, säkerställa att relevanta sakfrågor behandlas samt att lämpliga deltagare nås.

Ytterligare ett led i att öka kunskapen om EU:s påverkan på den lokala och regionala nivån samt att öka delaktigheten i EU-frågor hos kommuner, landsting och regioner är att SKL samarbetar med Statsrådsberedningens EU-kansli och medlemmarna i förberedandet och genomförandet av regionala EU-handslag runt om i landet. Två regionala EU-handslag är hittills genomförda och ytterligare fem är inplanerade under andra halvåret 2017.

SKL har också åtagit sig att uppdatera förbundets rapport om EU i lokalpolitiken från 2010, där SKL slår fast att ungefär 60 procent av alla beslut som fattas i kommunfullmäktige påverkas, direkt eller indirekt, av beslut fattade på europeisk nivå. Den uppdaterade rapporten, som kommer att presenteras under hösten, kommer också att innehålla en kompletterande del som kan fungera som inspiration för hur kommuner, landsting och regioner kan påverka beslut som fattas inom EU.

SKL ser också över möjligheterna att ta fram en online-utbildning, dels i form av kortare video-utbildningar samt genom så kallat nano-lärande riktat mot förbundets medlemmar inom olika saksområden, till exempel EU:s beslutsprocess, EU:s påverkan på lokal-politiken (generellt), påverkansmöjligheter samt EU:s påverkan inom ett visst politikområde (exempelvis miljö, arbetsrätt eller statsstöd).

Utredningen som ligger bakom arbetet med delaktighet i EU

Regeringen tillsatte i juni 2014 en utredning med uppdrag att utreda möjligheterna att främja insyn, delaktighet och inflytande för individer och aktörer i Sverige avseende frågor som beslutas inom EU. Särskild utredare var universitetslektor Maria Strömvik från Lunds universitet. SKL hade Lotta Håkansson Harju (S), före detta ordförande i be-

redningen för internationella frågor samt före detta ledamot i Regionkommittén, med som expert i utredningen. Förbundet har på tjänstemannanivå gjort inspel och kommit med synpunkter under utredningens gång.

Utredningen presenterade i början av 2016 betänkandet EU på hemmaplan. Betänkandet utgår från de tre övergripande områdena i utredningen: kunskapshöjande åtgärder, ökad delaktighet och insyn samt bättre informationstillgång. SKL yttrade sig över de förslag som dels påverkar dess medlemmar, dels de som påverkar förbundets möjlighet att bedriva en aktiv och effektiv intressebevakning i Sverige och på europeisk nivå.

SKL ser positivt på regeringens förslag om samrådsgrupper samt att regeringen ska förtydliga myndigheternas samråds- och informationsansvar i EU-arbetet då detta var två av de frågor förbundet lyfte fram i sitt remissvar. SKL har under många år drivit frågan om att det i Sverige bör skapas ett formaliserat samrådsförfarande mellan regeringen och kommuner och landsting. SKL anser att ett sådant samråd leder till bättre lagstiftning och effektivare genomförande samtidigt som det kan bidra till ökad förståelse och bättre samspel mellan samhällsnivåerna.

EU påverkar nästan alla verksamhetsområden inom kommun- och landstingssektorerna, antingen direkt eller indirekt. I egenskap av arbetsgivare, serviceproducent, tillsynsmyndighet och samhällsbyggare är det nödvändigt att ha kunskap om vad som sker inom EU.

SKL arbetar därför redan sedan tidigare aktivt med att stärka kunskapen hos medlemmarna likväl som internt på förbundet gällande EU:s inflytande över den lokala och regionala nivån samt med att främja möjligheterna för intressebevakning på europeisk nivå.

Utgångspunkten för detta arbete är att kopplingen mellan ”lokal” sakpolitik och EU-nivån måste bli tydlig. Det är denna koppling som åskådliggör hur EU fungerar och påverkar den lokala och regionala nivån i praktiken och som därmed kan skapa långsiktigt engagemang och förändring. Exempel på sakfrågor av stor vikt för förbundets medlemmar är offentlig upphandling, statsstödsfrågor kopplat till exempelvis regionala flygplatser, energieffektiviseringsfrågor samt arbetsmiljölagstiftning – frågor som avhandlas i separata artiklar i På Gång inom EU.

SKL: *Delaktighet i EU, Yttrande, EU-handslaget, EU i lokalpolitiken*

Regeringen: *Utredning om delaktighet i EU, Debattartikel om EU-handslaget*

Statskontoret: *PM om myndigheternas arbete med delaktighet i EU-frågor*

Kontaktpersoner:

Karin Flordal, karin.flordal@skl.se, 08-452 78 34

Kristin Ivarsson, kristin.ivarsson@skl.se, 08-452 77 33

Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige och EU

Under 2016–2017 har genomförandet i Sverige av FN:s globala hållbarhetsmål – Agenda 2030 – diskuterats intensivt. Samtliga statsråd i regeringen är ansvariga för agendans genomförande, men civilminister Ardan Shekarabi har ett samlat ansvar för det nationella genomförandet. I juli rapporterade Sverige för första gången till FN:s så kallade High Level Political Forum, HLPF, om genomförandet av Agenda 2030. Både SKL och Malmö stad var representerade i den svenska delegationen.

I mars 2016 tillsatte regeringen en delegation med uppdrag att stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030. Delegationen presenterade en kommunikationsrapport i slutet på mars samt ett förslag till handlingsplan i början på juni 2017. Förslaget till handlingsplan är en del av en större rapport som även innehåller en nulägesbeskrivning av hur Sverige ligger till i förhållande till de globala målen. I handlingsplanen ingår ett antal förslag på åtgärder som regeringen bör vidta för att stärka och driva på genomförandet av agendan. Ett antal åtgärder handlar specifikt om det lokala och regionala genomförandet. Delegationen föreslår bland annat att regeringen, inom ramen för EU, ska verka för att Agenda 2030 utgör en del av EU:s sammanhållningspolitik efter 2020 och därmed säkerställer att agendan utgör grund för tilldelningen av EU:s strukturfonder.

SKL gjorde under våren en kartläggning av hur förbundets inriktningsdokument Ansvar för välfärd 2016–2019 kopplar till målsättningarna i Agenda 2030. Kartläggningen visar att SKL täcker in Agenda 2030 väl genom sina kongressmål. Förbundet skickade också ut en enkät till samtliga kommuner, landsting och regioner om Agenda 2030. Enkätresultatet visar att nära hälften av kommunerna, landstingen och regionerna idag använder sig av Agenda 2030 som ett verktyg i arbetet med hållbar utveckling. Kartläggningen och en sammanställning av enkätresultaten finns på SKL:s webbplats.

Europeiska kommissionen publicerade i november 2016 meddelandet om hållbar utveckling och EU:s genomförande av Agenda 2030. I juni 2017 presenterade ministerrådet sina rådslutsatser angående Agenda 2030. Rådet uppmanar kommissionen att senast till mitten av 2018 arbeta fram en strategi bestående av en tidsplan, tydliga mål och konkreta åtgärder för att implementera och integrera Agenda 2030 i all relevant EU-politik. Rådet uppmanar även kommissionen att på EU-nivå regelbundet följa upp arbetet med de globala målen.

SKL följer kommissionens, delegationens, regeringens och medlemmarnas arbete och bevakar konkretiseringen av genomförandet.

FN: *Agenda 2030 och de globala utvecklingsmålen, Verktygslåda för att lokalisera de globala utvecklingsmålen*

SKL: *Agenda 2030, Kartläggning av Agenda 2030 och SKL:s inriktning 2016–2019, Sammanställning av enkätresultat om Agenda 2030*

Kommissionen: *Agenda 2030 för hållbar utveckling*

Regeringen: *Information om de nya globala utvecklingsmålen*

Delegationen för genomförande av Agenda 2030:
Webbplats

Kontaktpersoner:

Matilda Lindberg, matilda.lindberg@skl.se, 08-452 77 11
Sami Khalifeh, sami.khalifeh@skl.se, 08-452 77 82

Arbetet med Europa 2020-strategin

EU och dess medlemsländer har genom Europa 2020-strategin enats om konkreta målsättningar inom sysselsättning, forskning och utveckling (FoU), klimatförändringar och energi, utbildning samt kampen mot fattigdom och social utestängning som unionen ska nå senast 2020. Medlemsländerna har i sin tur omsatt de övergripande målen till nationella mål utifrån sina landspecifika förutsättningar. Europa 2020-strategin berör flera politikområden som i Sverige är kommunernas, landstingens och regionernas ansvar.

Strategin har fungerat som utgångspunkt för den europeiska politiken och för EU:s långtidsbudget för perioden 2014–2020. EU:s sammanhållningspolitik samt sektorsprogram under innevarande budgetperiod ska finansiera projekt som bidrar till måluppfyllelsen inom de fem övergripande politikområdena.

Arbetet med Europa 2020-strategin fortsätter. Dock har Europeiska kommissionen under ledning av Jean-Claude Juncker tydligt visat att den

inte känner samma ägarskap för strategin som den förra kommissionen som leddes av José Manuel Barroso, vilken var den som presenterade och sjösatte strategin. Kommissionen har samtidigt satsat på att utveckla och stärka den europeiska planeringsterminen, vilket är en årlig politisk cykel för ekonomisk styrning och övervakning på europeisk nivå. Den europeiska terminen används för att övervaka, främja och följa upp det nationella genomförandet av Europa 2020-strategin. Medlemsländerna rapporterar årligen till kommissionen avseende hur det nationella genomförandet av Europa 2020-strategin införlivas i den nationella politiken genom så kallade nationella reformprogram. SKL gör som företrädare för den lokala och regionala nivån inspel till det nationella reformprogrammet och lyfter fram goda exempel på hur kommuner, landsting och regioner med hjälp av EU-finansiering arbetar för att leva upp till strategins målsättningar.

Kommissionen har tidigare meddelat att ett förslag till uppföljare till Europa 2020-strategin skulle presenteras i slutet av 2016, vilket dock inte gjordes. Kommissionen har inte heller presenterat några initiativ utifrån den översyn av strategin som genomfördes under 2014 och det aviseras inte några kommande förslag i kommissionens arbetsprogram för 2017.

Europa 2020-strategins målsättningar har varit ett viktigt inslag i arbetet med regionala utvecklingsprogram och utvecklingsstrategier i flera regioner i Sverige. Många kommuner, landsting och regioner har integrerat målsättningarna i Europa 2020-strategin i sina regionala utvecklingsplaner/utvecklingsstrategier, verksamhetsplaner och budgetar.

Enligt SKL har Europa 2020-strategin satt en trovärdig och ändamålsenlig ram för sammanhållningspolitiken och bidragit till att fokusera insatser i medlemsländerna. Det vore beklagligt om inte prioriteringarna för den kommande långtidsbudgeten samt EU:s fonder och program gavs en liknande inriktning och styrdes av en motsvarande strategi för hållbar sysselsättning och tillväxt.

SKL träffar regelbundet Statsrådsberedningen, arbetsmarknadens parter samt kommissionens representation för att diskutera tillväxt- och sysselsättningsfrågor inom ramen för Europa 2020-strategin. SKL har i flera sammanhang efterfrågat en ny långsiktig och sammanhållen sysselsättnings- och tillväxtstrategi för EU och uppmanat regeringen att verka för en uppföljare till Europa 2020-strategin. Det finns på lokal och regional nivå i Sverige

ett gediget strategiskt arbete kring uppföljning av mål och indikatorer som fastställts i enlighet med Europa 2020-strategin. Flera av förbundets medlemmar ser för närvarande över sina regionala utvecklingsplaner och utvecklingsstrategier och efterfrågar besked om vad som kommer att bli styrande i nästa programperiod. Flera av dem har också, i brist på konkreta EU-initiativ, tagit fram styrdokument utifrån målsättningarna i Agenda 2030 där ett mer holistiskt grepp på hållbarhetsfrågorna tillämpas än i Europa 2020-strategin.

SKL: *Europa 2020-strategin, Yttrande om halvtidsöversynen av Europa 2020-strategin, Kartläggning av Europa 2020-strategins regionala förankring*

Kommissionen: *Europa 2020-strategin*

Regeringen: *Europa 2020-strategin, Nationella reformprogrammet 2017*

Regionkommittén: *Europa 2020 Övervakningsplattform*

Kontaktpersoner:

Kristin Ivarsson, kristin.ivarsson@skl.se, 08-452 77 33

Malin Looberger, malin.looberger@skl.se, 08-452 75 58

EU:s framtida långtidsbudget efter 2020

EU:s långtidsbudget är en budgetram som bestämmer finansieringen av EU:s politik i sju år. Den nuvarande budgetperioden gäller 2014-2020. Långtidsbudgeten är för närvarande indelad i fem större kategorier med bestämda utgiftstak. Den bryts därefter ned i årliga budgetar för EU. Långtidsbudgeten bestämmer bland annat hur mycket medel som ska fördelas till sammanhållningspolitiken, den gemensamma jordbrukspolitiken samt olika sektorsprogram.

Europeiska kommissionen kommer sannolikt inte att lägga fram ett förslag om EU:s långtidsbudget efter 2020 innan årets slut som tidigare aviserats. Processen är försenad på grund av de pågående utträdesförhandlingarna mellan Storbritannien och EU. Ett förslag på ny gemensam budgetram kommer troligtvis först under sommaren eller hösten 2018 när man i större utsträckning förstår konsekvenserna av Brexit.

Sveriges regering presenterade i slutet av mars fem övergripande prioriteringar inför de kommande budgetförhandlingarna.

SKL vill värna medlemmarnas intressen i den framtida långtidsbudgeten. Förbundet har tagit fram ett yttrande om en fortsatt stark sammanhållningspolitik. Samtidigt kommer förhandlingarna om nästa programperiod innebära svåra diskussioner om budgetens storlek och dess innehåll. Både den svenska avgiften till EU och återflödet till Sverige är av intresse för landets kommuner, landsting och regioner. SKL fortsätter att bevaka de förestående förhandlingarna om och utvecklingen av EU:s framtida långtidsbudget efter 2020.

Kommissionen: *Halvtidsöversyn av den fleråriga budgetramen 2014-2020*

Regeringen: *Övergripande prioriteringar inför budgetförhandlingarna i EU*

SKL: *Synpunkter på EU:s framtida sammanhållningspolitik*

Kontaktperson:

Sami Khalifeh, sami.khalifeh@skl.se, 08-452 77 82

Kommissionens agenda för bättre lagstiftning - ökad insyn och kontroll

Europeiska kommissionen lanserade i maj 2015 en agenda för bättre europeisk lagstiftning. Agendan ska lyfta fram de politiska områden som EU ska fokusera på och leda till att lagstiftningsprocessen håller högsta tänkbara standard när det gäller konsekvensbedömningar, insyn, offentliga samråd och genomförande. Avsikten är att hitta det effektivaste sättet för att nå de politiska målen – genom EU-bestämmelser när det behövs och i övrigt genom nationella bestämmelser eller andra typer av åtgärder när det är tillräckligt.

Kommissionen vill därmed både uppdatera sina lagstiftningsmetoder för att möta förväntningar på öppenhet och samråd och samtidigt se över regelbördan för företag, invånare och offentlig förvaltning. Det innebär bland annat tätare konsultationer under lagstiftningsprocessens gång och tidigare återkoppling på färdplaner, konsekvensbedömningar och utkast till delegerade akter och genomförandeakter.

Ett interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning som kompletterar befintliga avtal om gemensamma arbetsmetoder mellan kommissionen, Europaparlamentet och ministerrådet har slutits. Avtalet innefattar arbetsmetoder för individuella

lagstiftningsärenden och även delade åtaganden där man arbetar för att förbättra den årliga och fleråriga planeringen. Det interinstitutionella avtalet har undertecknats av de tre institutionerna.

Avsikten är att öka det politiska stödet för det så kallade Refit-programmet, det vill säga kommissionens program för lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat, genom att utveckla den så kallade Refit-plattformen. Plattformen består av experter från näringslivet, det civila samhället, arbetsmarknadens parter, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén samt av representanter från alla EU:s medlemsländer. CEEP:s generalsekreterare har en plats i Refit-plattformen och SKL följer aktivt arbetet genom sitt medlemskap i CEEP, den europeiska arbetsgivarorganisationen för offentliga arbetsgivare.

Regionkommittén, de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, CEMR och CEEP framhåller de lokala myndigheternas roll och särställning i samrådsförfarandet i sina respektive ställningstaganden om en EU-agenda för bättre lagstiftning. SKL har bidragit till CEMR:s ståndpunkter samt följt ärendet via de svenska ledamöterna i Regionkommittén.

Kommissionen: *Agenda för bättre lagstiftning, Pressmeddelande om Agenda för bättre lagstiftning, Refit-plattformen*

Regionkommittén: *Yttrande om en EU-agenda för bättre lagstiftning*

CEMR: *Ståndpunktspapper om en EU-agenda för bättre lagstiftning*

CEEP: *Ståndpunktspapper om en EU-agenda för bättre lagstiftning*

Kontaktpersoner:

Helena Linde, helena.linde@skl.se, 08-452 79 76

Marcus Holmberg, marcus.holmberg@skl.se, +32 2 549 08 67

EU:s medborgarinitiativ ses över

Medborgarinitiativet ger alla som är medborgare i ett av EU:s medlemsländer och har uppnått rösträttsålder för Europaparlamentet rätt att direkt vända sig till Europeiska kommissionen med en uppmaning om att föreslå lagar på områden där EU har befogenhet att stifta lagar, exempelvis inom miljö, transport eller folkhälsa. Ett medborgarinitiativ måste få stöd från minst en miljon EU-medborgare från minst sju av de 28 medlemsländerna. Kommissionen har utvärderat EU:s medborgarinitiativ och förslagit förändringar. Kommissionens utvärdering visar att cirka sex miljoner EU-medborgare skrivit under ett medborgarinitiativ. Av de över 50 medborgarinitiativ som initierats har tre samlat in minst en miljon underskrifter och gått igenom hela processen. I utvärderingen lyfts bland annat fram problem med webbaserade namninsamlingar och att det är olika krav för att skriva under ett initiativ i olika länder.

Ett av de tre initiativ som gått hela vägen handlar om att vatten och sanitet är en mänsklig rättighet och inte en handelsvara. Kommissionen planerar som en följd av detta initiativ att lägga fram ett lagförslag om lägsta kvalitetskrav för återanvänt vatten.

Regionkommittén har i tidigare yttranden förespråkat en stärkt deltagardemokrati inom EU samt en vilja att fortsätta utveckla medborgarinitiativet som ett verktyg för att främja en europeisk debatt om frågor som är angelägna för EU-medborgarna.

Regionkommittén pekar också på hinder och orsaker till att det är så få medborgarinitiativ som uppnått en miljon underskrifter och har föreslagit åtgärder för att underlätta för fler initiativ framöver. Det handlar både om att förenkla proceduren till att öka medvetenheten och kunskapen om hur människor kan föreslå och stödja medborgarinitiativ. För att underlätta finns det nu en webbplats och en vägledning på alla officiella EU-språk.

Under sommaren 2017 pågår även ett så kallat EU-samråd om medborgarinitiativet där berörda aktörer såsom myndigheter och organisationer ges möjlighet att lämna synpunkter. SKL deltar i samrådet.

Kommissionen: *EU:s medborgarinitiativ*

SKL: *Informationsblad om EU:s medborgarinitiativ*

Kontaktperson:

Björn Kullander, bjorn.kullander@skl.se, 08-452 78 27

Regional utveckling och samarbete

PRIORITERAD FRÅGA 2017 - EU:s framtida sammanhållningspolitik

De pågående utträdesförhandlingarna mellan EU och Storbritannien skapar stora förseningar i processen med att ta fram en ny gemensam budgetram för perioden efter 2020. Framtiden för den gemensamma sammanhållningspolitiken är således alltfjämt oviss. Samtidigt som den totala budgeten förväntas krympa utan Storbritanniens deltagande har flera medlemsländer, såväl som Europeiska kommissionen, aviserat att man önskar öka budgeten för andra politikområden såsom gränskydd, terrorbekämpning, migration och klimat. Sammanhållningspolitiken motsvarar idag ungefär en tredjedel av EU:s totala budgetram och riskerar därmed att minska kraftigt i perioden efter 2020.

Sammanhållningspolitiken har stor betydelse för att skapa tillväxt och sysselsättning lokalt och regionalt i Sverige. Sammanlagt fördelas närmare 20 miljarder kronor inom regionalfonden och socialfonden till utvecklingssatsningar runt om i landet, inkluderas Landsbygdsprogrammet handlar det sammantaget om 67 miljarder kronor. Sammanhållningspolitiken är en fundamental del av det regionala utvecklingsarbetet och representerar även en naturlig koppling mellan lokal/regional nivå och det övergripande EU-arbetet. Det är därmed mycket som står på spel för den lokala och regionala nivån i Sverige.

SKL anser att sammanhållningspolitiken är en grundläggande del av det europeiska samarbetet som skapar legitimitet och delaktighet på lokal och regional nivå inom unionen. Det territoriella anslaget, flernivåstyret och möjligheten att planera med sjuåriga ledtider gör sammanhållningspolitiken unik och svår att ersätta med andra finansiella lösningar. Sammanhållningspolitiken är ett verktyg med möjlighet att möta många av de utmaningar som EU står inför och borde därför utvecklas istället för att avvecklas.

SKL har tagit fram ett första yttrande kring den framtida sammanhållningspolitiken och för en kontinuerlig dialog med såväl regeringskansliet som ansvarig minister och kommissionen. Förbundet deltar även i expertgrupper tillsammans med de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, CEMR, för att påverka EU:s institutioner kring den framtida sammanhållningspolitiken.

Kommissionen har nu öppnat sitt samrådsförfarande avseende den framtida sammanhållningspolitiken. Det officiella startskottet var det sammanhållningsforum som hölls i Bryssel i slutet på juni där flertalet regionala representanter fanns med. Ett ytterligare steg är offentliggörandet av sammanhållningsrapporten. Vart tredje år är kommissionen ålagd att presentera en sammanhållningsrapport, vilket väntas komma under hösten 2017. Rapporten ska presentera framsteg i regio-

nerna för att åstadkomma ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, beskriva på vilket sätt EU:s fonder och program har bidragit till denna utveckling samt ge förslag på åtgärder som är nödvändiga för att stärka kopplingen till EU:s prioriteringar. På grund av ovissheten med den kommande budgetramen har kommissionen dock aviserat att det inte kommer att presenteras några förslag med bäring på kommande programperiod. Endast en analys av pågående satsningar kommer att presenteras. Följaktligen fortsätter sammanhållningspolitikens framtid att vara osäker.

SKL: SKL:s prioriterade EU-frågor 2017, EU:s fonder och program 2014–2020, Lena Micko i kommissionens egen tidning PANORAMA, SKL:s yttrande om den framtida sammanhållningspolitiken efter 2020

Kommissionen: Sjunde sammanhållningsrapporten

Kontaktperson:

Ellinor Ivarsson, ellinor.ivarsson@skl.se, 08-452 78 44

Utvecklingen av Europeiska fonden för strategiska investeringar – EFSI 2.0

Sedan starten sommaren 2014 har Europeiska fonden för strategiska investeringar (EFSI) vuxit och i maj 2016 hade 209 miljarder euro investerats i 499 projekt i samtliga 28 medlemsländer. Projekt inom energi, forskning och utveckling samt digital utveckling dominerar bland de projekt som fått medel beviljade. Sammanlagt 29 procent av alla medel har tilldelats investeringar i små och medelstora företag (SME), vilket är över målet på 25 procent.

Av de investerade medlen kommer 63 procent från privata investerare, övriga 37 procent är investeringar från olika medlemsländer och nationella investeringsbanker. Den privata andelen investeringar är lägre än vad kommissionen hade räknat med. Investeringsstakten är också lägre än förväntat där målet är att nå 315 miljarder euro 2018, vilket i nuläget inte ser ut att lyckas.

I Sverige finns tre projekt som får delfinansiering via EFSI. Ett vindkraftsprojekt i Värmland har fått 12 miljoner euro för att bygga en vindkraftspark som ska anslutas till det reguljära elnätet. Vidare finns ett forsknings- och utvecklingsprojekt som syftar till att utveckla mobila betallösningar i Sverige, Tyskland och Spanien samt ett projekt som ska utveckla kapaciteten i 4G-näten i Sverige och Nederländerna.

EFSI 2.0

Behovet av investeringar inom EU är stort och 2016 gjorde kommissionen bedömningen att utvecklingen av EFSI hade börjat ta fart. Utifrån det beslutades att förlänga fonden och att målet skulle vara att uppnå en investeringsvolym på 500 miljarder euro till 2020.

Detta ska åstadkommas genom att öka den så kallade additionaliteten, det vill säga att investeringar ska göras i projekt där marknaden anser att avkastningen och risken gör det olönsamt att investera. Så kallade marknadsmisslyckanden ska med andra ord överbryggas. Fondens garanti från kommissionen och Europeiska Investeringsbanken (EIB) innebär att fler investerare kan hitta projekt som annars skulle vara för riskfyllda att investera i. Vidare ska fonden satsa mer på att hitta projekt som involverar flera medlemsländer.

Transparensen i beslutsprocesserna ska öka så att allmänheten kan få större insyn i de beslut som fattas av investeringskommittén och ha möjlighet att kontrollera att de fattas utifrån additionalitetsaspekten. De som får ta del av medlen som investeras ska även göras mer medvetna om att de kommer från EFSI och garanteras av kommissionen och EIB. Detta ska även gälla de små och medelstora företag som får medel ur SME-delen av EFSI.

För att bredda den geografiska spridningen av projekt som får finansiering från EFSI ska möjligheterna att kombinera stöd från olika fonder förbättras. Det gäller fonder såsom Europeiska struktur- och investeringsfonden (ESIF), Horizon 2020 och Connecting Europe Facility (CEF).

Hittills har fonden inte tagit några geografiska hänsyn, utan det har varit projektens karaktär och attraktivitet som varit i fokus. För att få en större geografisk spridning till de mindre medlemsländerna kommer flera olika sektorer att få stöd från EFSI. Detta kommer att underlätta för mindre utvecklade regioner och regioner som befinner sig i strukturell omvandling. Ett verktyg för att underlätta både användandet av flera olika fonder och att få andra sektorer att söka blir den tekniska hjälp som kommissionen erbjuder projekt vid ansökningar via den europeiska investeringsrådgivningen.

Utöver dessa förändringar kommer medlemsländer att tillåtas använda medel från ESIF för att investera i EFSI. Kommissionen vill fokusera på projekt som arbetar med att utveckla metoder och tekniker som har positiv inverkan på miljön och vill gärna se att de får cirka 40 procent av medlen ur fonden.

Det finns en önskan om att fortsätta satsningen på små och medelstora företag och även möjliggöra för saminvesteringar med andra låneinstrument såsom COSME, InnovFin och EaSI Guarantee Instrument. EFSI-finansieringen till SME kommer att i det närmaste fördubblas från 5,5 miljarder euro till 10,5 miljarder euro. Dock kommer en minskning att ske gällande infrastrukturprojekt där fonden endast ska gå in om det kan bidra till att attrahera privat kapital.

European Investment Advisory Hub (EIAH) kommer att utvecklas så att de kan ge bättre teknisk assistans till projekt inom miljöteknik, den cirkulära ekonomin, den digitala sektorn och mellanstatliga projekt. De ska även kunna ge stöd avseende hur olika fonder kan användas tillsammans samt där det är möjligt även bidra till ökad geografisk spridning.

European Investment Project Portal (EIPP) är under uppbyggnad. Där finns alla projekt som sökt stöd listade och presumtiva investerare kan se var projekten finns geografiskt och vad de önskar göra med de investerade medlen. Syftet är att genom denna webbaserade plattform föra samman investerare med lämpliga projekt.

Kommissionen: *Europeiska fonden för strategiska investeringar (EFSI)*

Kontakt: *Tor Hatlevoll, tor.hatlevoll@skl.se, 08-452 79 69*

Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik

PRIORITERAD FRÅGA 2017 **- En europeisk pelare för sociala rättigheter**

Den 26 april presenterade Europeiska kommissionen ett ”socialt paket” som bland annat innehåller ett förslag om etablering av en europeisk pelare för sociala rättigheter, ett direktivförslag för balans mellan arbete och privatliv, ett initiativ för social trygghet, ett förslag om förändrad lagstiftning för anställningskontrakt samt en implementeringsrapport och ett tolkningsmeddelande om arbetstidsdirektivet. Kommissionen presenterade i samband med det sociala paketet även ett diskussionsunderlag om EU:s sociala dimension. Se separata artiklar i På gång inom EU för mer information om de övriga förslagen och initiativen.

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter bygger på 20 principer och rättigheter inom områdena lika möjligheter på och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och inkludering. Kommissionen menar behövs för att de europeiska arbetsmarknaderna och välfärdssystemen ska vara rättvisa och välfungerande även i framtiden. Tanken är att pelaren ska fungera som ett ramverk för social- och sysselsättningspolitiken i EU och främja sysselsättning, stärka skyddet för arbetstagarna, säkra de mest

utsattas rättigheter samt säkerställa den sociala sammanhållningen i unionen.

Initiativet berör många av de områden där ett stort ansvar ligger på den lokala och regionala nivån i Sverige, exempelvis bostadspolitik, sysselsättningspolitik, utbildning samt vård och omsorg. Förslagen berör också i hög grad SKL som arbetsgivarorganisation.

I första hand är pelaren utformad för och riktad mot euroområdet, men är öppen för alla medlemsländer som vill ta del av den. Enligt kommissionen kräver dess principer och rättigheter implementering och tolkning genom ytterligare initiativ och eventuellt även europeisk lagstiftning, med andra ord kan en EU-medborgare inte utkräva dessa rättigheter i en domstol.

Kommissionen poängterar att det är helt avgörande med ett gemensamt ägarskap för den sociala pelaren mellan EU:s institutioner, medlemsländerna, arbetsmarknadens parter samt den lokala och regionala nivån för att pelaren ska nå framgång och få effekt. EU kan erbjuda ett ramverk och en verktygslåda för att arbeta med pelaren, men den faktiska förändringen måste ske på nationell nivå. Kommissionen har även tagit fram en ”social resultattavla” med ett antal indikatorer där man kan följa medlemsländernas utveckling på det social-

politiska området. Denna utveckling kommer att följas upp inom ramen för den så kallade europeiska terminen.

Kommissionen presenterade pelaren i form av en rekommendation till euroområdet samt ett utkast till en gemensam politisk skrivelse. Kommissionen hoppas att alla medlemsländerna och Europaparlamentet ska ställa sig bakom en interinstitutionell deklaration om en pelare för sociala rättigheter innan årsskiftet. Förhandlingar har nu påbörjats i både ministerrådet, under ledning av det estniska ordförandeskapet, och i Europaparlamentet.

SKL välkomnar att kommissionen lyfter de socialpolitiska frågorna högre upp på den politiska dagordningen. Ekonomisk tillväxt och sociala rättigheter behöver inte stå i ett motsatsförhållande utan bör snarare betraktas som ömsesidiga förutsättningar.

Förbundet stödjer gemensamma europeiska målsättningar, riktlinjer och erfarenhetsutbyten inom det social- och sysselsättningspolitiska området. SKL anser att det är positivt att en uppföljning av socialpolitiska mål tydliggörs i den europeiska planeringsterminen och välkomnar därför den sociala resultattavla som kommissionen har presenterat inom ramen för en europeisk pelare för sociala rättigheter. Resultattavlan stärker den strategiska uppföljningen av gemensamma målsättningar på det socialpolitiska området.

Förbundet anser att det inte behövs ytterligare europeisk lagstiftning på det socialpolitiska eller arbetsrättsliga området. Den omfattande lagstiftningen som redan finns på området efterlevs inte fullt ut i alla medlemsländer.

En fråga av stor vikt för SKL och dess medlemmar är värnandet av den svenska arbetsmarknadsmodellen där arbetsmarknadens parter gemensamt ansvarar för lönebildningen. Det är problematiskt att kommissionen inkluderar löner i den sociala pelarens principer då EU enligt Lisabonfördraget saknar kompetens på området. Denna typ av förslag riskerar att underminera den svenska arbetsmarknadsmodellen. Dock är det i sammanhanget positivt att kommissionen i den nuvarande skrivningen fastställer att all lönesättning ska vara öppen och förutsägbar i enlighet med nationell praxis och med respekt för arbetsmarknadsparternas oberoende.

SKL anser att den sociala pelaren bör ha en genomgående tydlig jämställdhetsprofil i alla målsättningar och principer och att detta bör förstärkas ytterligare. Pelaren bör även ha ett tydligt folkhälso-

perspektiv då social hållbarhet, hållbara sociala trygghetssystem och en fungerande vårdsektor kräver förebyggande åtgärder.

Nyanländas etablering är en avgörande faktor för social hållbarhet och tillväxt i Europa. En snabbare etablering av nyanlända på arbetsmarknaden är en nyckelfråga för den enskilde, för den offentliga sektorns kompetensförsörjningsbehov samt för välfärdens finansiering.

SKL: SKL:s yttrande över förslaget under samrådsprocessen, Film från SKL:s seminarium med Allan Larsson om den sociala pelaren

Kommissionen: En pelare för sociala rättigheter, De 20 principerna, Förslag till interinstitutionell proklamation, Den sociala resultattavlan

Europaparlamentet: Processen i parlamentet, Parlamentets yttrande under samrådsprocessen

Regeringen: Fakta-PM

Kontaktperson:

Kristin Ivarsson, kristin.ivarsson@skl.se, 08-452 77 33

Det sociala paketet

De arbetsmarknads- och socialpolitiska frågorna har diskuterats intensivt på europeisk nivå under året. Kommissionen presenterade i slutet av april ett så kallat ”socialt paket”. Förutom ett förslag om etablering av en europeisk pelare för sociala rättigheter samt ett direktivförslag för balans mellan arbete och privatliv (som ni kan läsa om i separata artiklar i På Gång inom EU), innehåller paketet även ett initiativ om social trygghet för alla, ett förslag om förändrad lagstiftning för anställningskontrakt samt en implementeringsrapport och ett tolkningsmeddelande om arbetstidsdirektivet. Kommissionen presenterade i samband med det sociala paketet även ett diskussionsunderlag om EU:s sociala dimension. Mer information om det så kallade reflektionspapperet finns i artikeln om vitboken om EU:s framtid.

Initiativ om social trygghet för alla

Kommissionen har inlett ett så kallat första fasens samråd med de europeiska arbetsmarknadsparterna för att undersöka förutsättningarna för ett initiativ om hur de som idag står utanför de sociala trygghetssystemen kan inkluderas i dessa. Det gäller exempelvis personer med icke-traditionella anställningsformer, egenanställda och så kallade plattformsarbetare (såsom Uber-chaufförer).

Kommissionen överväger ett eventuellt initiativ för att främja konvergens på arbetsmarknaden genom antagande av gemensamma principer och/eller förhandling mellan arbetsmarknadens parter.

Förslag om förändrad lagstiftning för anställningskontrakt

Kommissionen inledde innan sommaren ett så kallat första fasens samråd med de europeiska arbetsmarknadsparterna om revidering av direktivet om arbetsgivares skyldighet att upplysa arbetstagarna om de regler som är tillämpliga på anställningsavtalet eller anställningsförhållandet.

Arbetstidsdirektivet

En implementeringsrapport och ett tolkningsmeddelande om arbetstidsdirektivet presenterades som en del av det sociala paketet. Enligt kommissionen är det utifrån ny rättspraxis (exempelvis om överföring av icke uttagen betald årlig semester), lämpligt att på detta sätt ge klarhet om innehållet i och tillämpningen av arbetstidsdirektivet. Vägledningen syftar inte till att skapa ny lagstiftning.

Dessa tre initiativ presenteras som åtgärder för att bidra till realiseringen av en europeisk pelare för sociala rättigheter. SKL deltar i de två samrådsprocesserna genom inspel till de två europeiska paraplyorganisationerna CEMR och CEEP. Förbundet kommer även i fortsättningen att bevaka eventuella nya initiativ från kommissionen samt EU-domstolens processer som är kopplade till arbetstidsdirektivet.

Kommissionen: *Pressmeddelande om initiativen*

Kontaktpersoner:

Kristin Ivarsson, kristin.ivarsson@skl.se, 08-452 77 33

Malin Looberger, malin.looberger@skl.se, 08-452 75 58

Jeanette Grenfors, jeanette.grenfors@skl.se, 08-452 74 52

Toppmöte för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg

Den svenska regeringen har tillsammans med Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker bjudit in medlemsländernas stats- och regeringschefer, arbetsmarknadens parter, företrädare för EU:s institutioner samt andra nyckelaktörer till ett toppmöte för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november.

Regeringen har en uttalad prioritering att lyfta de sociala frågorna högre på den europeiska agendan och visa att det inte föreligger någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt å ena sidan och hög social trygghet och välfärd å den andra.

Toppmötet i Göteborg är ett unikt tillfälle för diskussion mellan nyckelaktörer om hur man kan främja rättvisa jobb och tillväxt i unionen. Mötet kommer att fokusera på hur nya möjligheter bäst tas tillvara och utmaningar hanteras inom ramen för dagens och framtidens arbetsmarknader och välfärdsmodeller. När det gäller framtida utmaningar så är rättvisa jobb, inkluderande tillväxt samt lika möjligheter övergripande teman. Även om det inte finns någon lösning som passar alla medlemsländer så står de inför likartade och i vissa fall gemensamma utmaningar som kräver samverkan mellan länderna. Diskussionerna kommer att utgå från EU-ländernas olika erfarenheter och vilja att bidra till en bättre framtid för alla i unionen. Mötet syftar till att bygga vidare på den bredd av lösningar på olika samhällsproblem som finns att tillgå i och utanför Europa.

Toppmötet i Göteborg utgör en del i debatten om EU:s framtid och den så kallade vitboksprocessen. SKL ser positivt på att de sociala frågorna lyfts högre på den europeiska agendan. Hur de sociala utmaningarna hanteras är en avgörande fråga för EU-samarbetet. Arbetslöshet, unga utan gymnasieutbildning och utsatta EU-medborgares situation utgör exempel på frågor där ansvaret i Sverige, men även i många andra EU-länder, i stor utsträckning ligger på den lokala och regionala nivån. Kommunernas, landstingens och regionernas roll som arbetsgivare samt beställare och utförare av välfärdstjänster är avgörande för den sociala sammanhållningen och sysselsättningen i Europa. Ett aktivt deltagande från kommuner, landsting och regioner samt arbetsmarknadens parter på nationell nivå i både framtagandet och genomförandet av initiativ för att stärka den sociala dimensionen av EU är nödvändigt för att åtgärderna ska få reell effekt.

Kommissionen: *Reflektionspapper om EU:s sociala dimension*

Regeringen: *Toppmötet i Göteborg*

Kontaktpersoner:

Kristin Ivarsson, kristin.ivarsson@skl.se, 08-452 77 33

Jeanette Grenfors, jeanette.grenfors@skl.se, 08-452 74 52

Europeiskt ramavtal om aktivt åldrande med ett generationsperspektiv

De europeiska arbetsmarknadsparterna Business Europe (privata arbetsgivare), UEAPME (små och medelstora företag), CEEP (offentliga arbetsgivare) samt ETUC (Europafacket) har inom ramen för sitt gemensamma arbetsprogram för 2015–2017 förhandlat fram ett så kallat autonomt ramavtal gällande frågan om aktivt åldrande ur ett generationsperspektiv. Avtalet syftar till att främja en hälsosam, säker och produktiv arbetsmiljö och sörja för att kunskaps- och erfarenhetsöverföringen mellan äldre och yngre arbetstagare på arbetsplatsen underlättas. Ramavtalet är arbetsmarknadsparternas svar på de demografiska utmaningarna och de förändrade villkoren på den europeiska arbetsmarknaden.

Avtalet undertecknades av ordförandena för respektive europeisk arbetsmarknadsparter och överlämnades till Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker och Europeiska rådets ordförande Donald Tusk vid ett trepartstoppmöte i mars. Nu väntar implementering av avtalet av de nationella arbetsmarknadsparterna. För närvarande pågår arbete med en partsgemensam översättning av ramavtalet till svenska. SKL deltar i arbetet inom ramen för sitt medlemskap i CEEP.

Efter nio månaders förhandlingar godkände EU:s arbetsgivare och fackföreningar ett ramavtal om aktivt åldrande och ett generellt tillvägagångssätt. Syftet med avtalet är att säkerställa en hälsosam, säker och produktiv arbetsmiljö och arbetsorganisation för att göra det möjligt för arbetstagare i alla åldrar att stanna kvar i arbetet fram till den lagliga pensionsåldern. Det ska underlätta överföring av kunskap och erfarenhet mellan generationer på arbetsplatsen och ta hänsyn till de förändrade demografiska och arbetsmarknads-mässiga realiteterna på nationell nivå.

Business Europe, UEAPME, CEEP och ETUC undertecknade och överlämnade avtalet till kommissionens ordförande Juncker, rådets ordförande Tusk och den maltesiske premiärministern Muscat i början på mars. Avtalet kommer att implementeras av medlemmarna i de undertecknande organisationerna i hela Europa.

SKL: CEEP

Europeiska arbetsmarknadsparterna: *Ramavtalet, Arbetsprogrammet 2015–2017*

Kontaktperson:

Jeanette Grenfors, jeanette.grenfors@skl.se, 08-452 74 52

Deklaration om kompetensutveckling och livslångt lärande i vårdsektorn

De europeiska arbetsmarknadsparterna HOSPEEM (hälso- och sjukvårdsarbetsgivare) och EPSU (facklig sammanslutning) har antagit en gemensam deklARATION om hur man kan arbeta med kompetensutveckling (Continuing professional development, CPD) och livslångt lärande (Lifelong Learning, LLL) för all personal inom vård- och sjukhussektorn.

Den gemensamma deklARATIONEN syftar till att ge inspiration, vägledning och stöd till arbetsmarknadens parter genom insatserna inom kompetensutveckling och livslångt lärande i EU-länderna samt att uppmuntra investeringar inom dessa områden. DeklARATIONEN omfattar alla arbetstagare inom vård- och sjukhussektorn oavsett ålder, yrke och anställningskontrakt. DeklARATIONEN betonar den viktiga roll som arbetsmarknadens parter spelar inom kompetensutveckling och livslångt lärande samt det delade ansvar som arbetsgivarna och arbetstagarna har i dessa frågor.

Den gemensamma deklARATIONEN kommer under året att kompletteras med en samling av goda exempel på arbete med CPD och LLL.

SKL deltog i förhandlingarna om den gemensamma deklARATIONEN via sitt medlemskap i HOSPEEM.

HOSPEEM: *Webbplats, DeklARATIONEN*

Kontaktpersoner:

Kristin Ivarsson, kristin.ivarsson@skl.se, 08-452 77 33

Jeanette Grenfors, Jeanette.grenfors@skl.se, 08-452 74 52

Förslag till revidering av utstationeringsdirektivet

Europeiska kommissionen presenterade i mars 2016 ett förslag till ändring av utstationeringsdirektivet. Syftet med revideringen är att hantera illojal konkurrens vid tillhandahållande av tjänster över gränserna inom EU samt att främja principen om att samma arbete på samma arbetsplats bör omfattas av samma lön. Inte minst den svenska regeringen har varit pådrivande för att få till stånd en ändring av det befintliga utstationeringsdirektivet.

Nationella parlament i elva medlemsländer lämnade så kallade motiverade yttranden om direktivförslaget och anförde att det strider mot den så kallade subsidiaritetsprincipen, det vill säga att besluten ska fattas så nära EU-medborgarna

som möjligt. Det innebär att förslaget tilldelades ett så kallat gult kort. De nationella parlamenten motiverade sina ställningstaganden med att det befintliga utstationeringsdirektivet ger utstationerade arbetstagare ett tillräckligt bra skydd samt att förslaget till reviderat direktiv riskerar att påverka löneregleringen i medlemsländerna, vilket ligger utanför EU:s kompetens.

Kommissionen meddelade i slutet av juli 2016 att förslaget till revidering av utstationeringsdirektivet inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Kommissionen har haft en nära dialog med de nationella parlamenten sedan det gula kortet utfärdades för att diskutera de problem som parlamenten har uppmärksammat med förslaget. Då europeisk lagstiftning gällande utstationerad personal har funnits sedan 1996 bedömer kommissionen att en revidering av existerande reglering inte bryter mot subsidiaritetsprincipen. Kommissionen har gett de nationella parlamenten som inkommit med motiverade yttranden landspecifika svar på deras invändningar. Diskussionerna med de nationella parlamenten fortsätter när lagstiftningsprocessen nu går vidare. Under hösten 2017 väntas fortsatta diskussioner i ministerrådet och i Europaparlament i frågan.

Yoomi Renström (S), Ovanåkers kommun, har varit rapportör för Regionkommitténs yttrande över revideringen av utstationeringsdirektivet. SKL har bistått henne med expertstöd i framtagnandet av yttrandet som antogs i plenum i början av december 2016.

Kontaktpersoner:

Jeanette Grenfors, jeanette.grenfors@skl.se, 08-452 74 52

Anna Svanestrand, anna.svanestrand@skl.se, 08-452 76 13

Utvärdering och revidering av arbetsmiljöregler (REFIT)

Europeiska kommissionen har genomfört en omfattande utvärdering av EU:s arbetsmiljöregler som omfattar ramdirektivet för arbetsmiljö samt 23 relaterade direktiv. I januari presenterade kommissionen ett meddelande där tre huvudsakliga åtgärdsområden lyfts fram: åtgärder gällande cancerframkallande ämnen, åtgärder för att stödja små och medelstora företag samt en uppdatering av arbetsmiljöreglerna. Kommissionen föreslår åtgärder i första hand under 2017–2018. En av dessa åtgärder är ett förslag till ändring av carcinogen- och mutagendirektivet (se faktagrapptomemoria 2016/17:FPM62).

Åtgärderna gällande cancerframkallande ämnen avser en revidering av lagstiftningen för att omfatta fler relevanta ämnen samt en ändring i procedurerna för att underlätta uppdateringar. Lagstiftningen ska kompletteras med vägledning och information, bland annat om kopplingen till EU:s kemikalielagstiftning REACH som för närvarande har en kampanj om kemiska hälsorisker i arbetslivet. Ytterligare ett initiativ är Roadmap on carcinogens.

Åtgärderna för att stödja små och medelstora företag fokuserar på stödåtgärder, exempelvis flera webbaserade verktyg. Kommissionen planerar att arbeta tillsammans med Rådgivande kommittén för hälsa och säkerhet samt alla medlemsländer för att med bibehållen skyddsnivå minska den administrativa bördan av regelverk och inspektioner.

Kommissionen går också vidare med översynen av ett antal arbetsmiljödirektiv och har startat fyra expertgrupper för att se över direktiven om personlig skyddsutrustning, dataskärmar, biologisk agens samt medicinsk behandling på fartyg. Liknande satsningar görs med flera direktiv framöver.

Kommissionen: *Roadmap on carcinogens,*

Kontaktpersoner:

Ned Carter, ned.carter@skl.se, 08-452 76 23

SKL representerad i EU:s Arbetsmiljöbyrå

EU:s Arbetsmiljöbyrå i Bilbao är ett organ med representation från samtliga medlemsländer som syftar till att utveckla och tillhandahålla tillförlitliga uppgifter, analyser och verktyg för att höja kunskapsnivån och bidra till goda praktiska lösningar för olika arbetsmiljöaktörer. Ned Carter, SKL, är sedan december 2016 styrelsesuppleant för svenska arbetsgivardelegationen – den enda representanten för arbetsgivare i den offentliga sektorn från något medlemsland.

EU:s Arbetsmiljöbyrå: *Webbplats*

Kontaktperson:

Ned Carter, ned.carter@skl.se, 08-452 76 23

Miljö, energi, klimat och transporter

PRIORITERAD FRÅGA 2017 **- Ren energi för alla i Europa**

I slutet av 2016 presenterade Europeiska kommissionen energipaketet ”Ren energi för alla i Europa”, som nu förhandlas i Europaparlamentet och i ministerrådet. Paketet omfattar åtta lagstiftningsförslag, bland annat uppdateringar av direktiven för energieffektivitet (EED), energiprestanda i byggnader (EPBD) och för förnybar energi (REDII) samt nya regler för utformningen av den europeiska elmarknaden och energiunionens styrning. Tillsammans med reformerna av utsläppshandelssystemet är paketet viktigt för att förverkliga Energiunionen, uppnå EU:s klimat- och energimål till 2030 och fullfölja åtagandena i enlighet med Parisavtalet.

SKL följer förhandlingarna och arbetar aktivt för att paketet ska ge Sveriges kommuner, lands- ting och regioner gynnsamma förutsättningar att fortsätta arbeta med energieffektivisering och investera i förnybar energi. Förbundet arbetar både enskilt och genom Regionkommittén, paraplyorganisationerna CEMR och CEEP samt i samverkan med de nordiska systerförbunden och andra svenska aktörer, exempelvis Energiföretagen i Sverige och Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO). Flera av lagstiftningsförslagen ingår i SKL:s prioriterade EU-fråga för 2017 om att det kommunala och regionala perspektivet ska res-

pekteras vid beslut på EU-nivå om energieffektivisering och förnybar energi. Några av förslagen diskuteras närmare nedan.

Översyn av energieffektiviseringsdirektiven

Översyn av direktiven för energieffektivitet (EED) och byggnaders energiprestanda (EPBD) ingår som en del av energipaketet. Kommissionen föreslog ett bindande mål på EU-nivå om 30 procents energieffektivisering till 2030, vilket innebär en minskad slutlig energianvändning på 17 procent jämfört med 2005. Effektiviseringsmålet är högre satt än de 27 procent som Europeiska rådet kom överens om 2014. Medlemsländerna ska bidra till unionens mål och åläggs att göra energibesparingar på 1,5 procent per år fram till 2030. Vidare innehåller förslagen krav på nationella renoveringsstrategier, krav på inspektioner av värmepannor och ventilationsanläggningar, att energideklarationernas roll stärks och nya krav på laddstationer för elfordon intill byggnader med mer än tio parkeringsplatser. Det lanserades också ett större finansieringsinitiativ och krav på koppling mellan nivån på statsstöd och byggnadernas energiprestanda.

Vid beräkningen av byggnadernas energiprestanda (annex 1 till EPBD) föreslog kommissionen uttryckligen likabehandling av förnybar energi producerad i anslutning till byggnaden och förnybar energi från energibärare såsom el, fjärr-

värme och fjärrkyla, vilket SKL verkat för. Regeln är kopplad till användningen av primärenergifaktorer, vilket regeringen i december 2016 signalerade ska tillämpas även i svenska byggregler för nära-nollenergibyggnader. Valet av primärenergifaktorer kommer då att bli avgörande för konkurrenskraften för olika former av förnybar energi.

Kommissionen skärpte också kravet på individuell mätning och debitering av värme i flerbostadshus. Om inte förslaget ändras till att ta hänsyn till kostnadseffektivitet är risken stor att det blir kontraproduktivt i Sverige, där värmen ingår i hyran och fastighetsägaren på så sätt har incitament att energieffektivisera byggnaden.

Under hösten kommer ministerrådet och Europaparlamentet att fastställa sina respektive positioner för att därefter börja förhandla om hur de slutgiltiga direktiven ska utformas. SKL följer rådets och parlamentets arbete med direktiven och arbetar aktivt för att de ska utformas på ett så fördelaktigt sätt som möjligt för svenska kommuner, landsting och regioner.

Förnybar energi efter 2020

Inom ramen för energipaketet presenterade kommissionen också ett förslag till nytt direktiv för förnybar energi för perioden efter 2020. Direktivet syftar till att uppnå målet om 27 procent förnybar energi till 2030, vilket är bindande på EU-nivå. Medlemsländerna förväntas bidra genom nationella planer. Det finns en strävan efter att förnybar energi i högre grad ska verka på marknadens villkor och direktivet innehåller bland annat regler om ekonomiskt stöd, gränsöverskridande samarbete, ursprungsgarantier och konsumenträttigheter.

För uppvärmning och kylning ställs krav på tredje-partstillträde till fjärrvärme- och fjärrkylanäten och en rättighet för konsumenter att bryta med sin leverantör om denna inte uppfyller kraven på effektivitet. SKL verkar för ett reglerat tillträde för tredje parter, likt det som återfinns i den svenska lagstiftningen, istället för ett fullständigt tillträde att sälja värme direkt till slutkund. Förslaget innehåller också en strävan efter en årlig nationell ökningstakt på en procent förnybar energi i värmesektorn.

Vidare är förslagen som berör biodrivmedel problematiska för flera svenska kommuner och regioner. Målet om 10 procent förnybara drivmedel efter 2020 slopas (Sverige har redan uppnått cirka 15 procent). Ett nytt krav ställs på leverantörer att öka inblandningen av biodrivmedel från 1,5 procent 2020 till 6,8 procent 2030. Samtidigt föreslås att den maximala andelen av konventionella eller livsmedelsbaserade biodrivmedel ska halveras

från 7 procent 2020 till 3,8 procent 2030. Om förslaget i sin nuvarande form blir antaget kommer det att försvåra för ett flexibelt nyttjande av olika resurser från odling, avfall och restprodukter och slå hårt mot biodrivmedel från raps, vete och vall trots att de ger en hög koldioxidreduktion.

Kommissionen föreslår också införandet av hållbarhetskriterier för fast biomassa, vilket sedan tidigare finns för biodrivmedel. Bioenergi utgör en stor del av den förnybara energin i Sverige och har bidragit till landets minskade klimatpåverkan. Kommuner och landsting har gått i främsta ledet för denna utveckling i både energiproduktion och transporter, exempelvis används förnybara drivmedel till över 80 procent i kollektivtrafiken och till ungefär en fjärdedel i kommuners och landstings bilflotta. Kommissionens föreslagna kriterier avser kontrollsystem med naturhänsyn på nationell nivå eller skogsbruksnivå. Det är avgörande för bioenergis utveckling att de krav som ställs på klimatreduktion och hållbarhet baseras på vetenskapliga bedömningar snarare än politisk kategorisering samt anpassas efter medlemsländernas nationella förutsättningar och kontrollsystem. SKL framhåller också att skattereduktion för förnybara drivmedel måste undantas från regler om statsstöd på EU-nivå även på lång sikt.

Under hösten kommer ministerrådet och Europaparlamentet att fastställa sina respektive positioner för att därefter börja förhandla om hur de slutgiltiga direktiven ska utformas. SKL följer rådets och parlamentets arbete med paketet, både enskilt och via Regionkommittén, paraplyorganisationerna CEMR och CEEP, samt arbetar aktivt för att direktivet inte ska hindra satsningarna på förnybar energi i kommuner, landsting och regioner.

Styrning av Energiunionen, fördelning av bördor och nationella energi- och klimatplaner

Ett ytterligare lagstiftande initiativ i energipaketet är det styrsystem som Europeiska kommissionen utvecklat för att omsätta Energiunionens politik i praktiken samt för att uppnå energi- och klimatmålen. Styrsystemet omfattar bland annat nationella energi- och klimatplaner. Utkast till sådana planer ska granskas av kommissionen i mitten av 2017 och färdigställas i början av 2018.

Under 2016 presenterades ett förslag till ansvarsfördelning av utsläppsmålen mellan medlemsstaterna. I fördelningen av utsläppsmålen är BNP per capita den viktigaste faktorn och Sverige har fått den högsta målnivån, en minskning på 40 procent mellan 2005 och 2030. SKL har framfört att större hänsyn bör tas till kostnadseffektivitet,

geografi och befolkningstäthet samt redan uppnådd nivå för utsläpp. Omvandlingstrycket bör gälla hela EU och särskilt där det finns möjlighet att utföra kostnadseffektiva åtgärder. EU:s system för handel med utsläppsrätter, ETS, är också under översyn.

SKL kommer att föra samtal med berörda nationella parter avseende de lokala och regionala perspektiven i Sveriges nationella energi- och klimatplan med tillhörande rapporteringskrav.

SKL: SKL:s prioriterade EU-frågor 2017, Klimat och energi

Kommissionen: Pressmeddelande om Ren energi för alla i Europa, Energiunionen

Europaparlamentet: Energieffektivitetsdirektivet, Direktivet för byggnaders energiprestanda, Direktivet för förnybar energi

Kontaktperson:

Andreas Hagnell, andreas.hagnell@skl.se, 08-452 78 66

PRIORITERAD FRÅGA 2017 – Översyn av dricksvattendirektivet

Europeiska kommissionen har under våren fortsatt arbetet med att revidera dricksvattendirektivet inom ramen för EU:s handlingsplan för den cirkulära ekonomin. Översynen är bland annat ett svar på medborgarinitiativet Right2Water som framhåller att rent dricksvatten är en mänsklig rättighet. I förberedande syfte har kommissionen dels låtit genomföra en studie som utvärderar det nu gällande direktivet, dels en studie som närmare analyserar material som är i kontakt med dricksvatten, till exempel vattenledningar. I samarbete med världshälsoorganisationen WHO har det också gjorts en utvärdering av direktivets annex för tröskelvärden för mikrobakteriella och kemiska partiklar. Kommissionen förväntas presentera det nya förslaget till direktiv i slutet av 2017.

Dricksvattendirektivet har direkt påverkan på svenska kommuner som är både vattenproducenter och lokala tillsynsmyndigheter. SKL anser att det är viktigt att EU underlättar kommunernas arbete med prioriterade kemikalier och skydd av dricksvatten, men betonar att detaljstyrning bör undvikas med tanke på medlemsländernas olika förutsättningar. I Sverige finns exempelvis 2 000 mindre kommunala vattenverk, medan det i Nederländerna endast finns fem stora. Förbundet välkomnar att kommissionen förespråkar ett riskbaserat arbetssätt, vilket möjliggör för vattenproducenter och lokala tillsynsmyndigheter att

fokusera på det som är viktigast utifrån de lokala förutsättningarna. SKL anser vidare att revideringen av direktivet bör fokusera på så kallat uppströmsarbete, vilket innebär att miljögifter stoppas direkt vid källan för att inte hamna i dricksvattnet. Det är också viktigt att koppla ihop dricksvattendirektivet med andra lagstiftningar inom vattenområdet, eftersom skyddet av dricksvatten även regleras i exempelvis EU:s ramdirektiv för vatten som kommer att revideras under 2019.

För att säkerställa det lokala och regionala perspektivet ska SKL under 2017 fortsätta att bevaka översynen av dricksvattendirektivet, med särskilt fokus på kopplingen till ramdirektivet för vatten och översynen av kemikalieförordningen REACH. Förbundet deltar i kommissionens konsultationer och workshops och samverkar med CEEP som är den europeiska arbetsgivarorganisationen för offentliga arbetsgivare.

SKL: Vatten, SKL:s prioriterade EU-frågor

Kommissionen: Right2Water, Kommissionens miljödirektorat, ECORYS revidering av dricksvattendirektivet

CEEP: Strategidokument om föroreningar i vatten

Kontaktperson:

Michael Öhlund, michael.ohlund@skl.se, 08-452 79 63

PRIORITERAD FRÅGA 2017 – Förslag till reviderade avfallsregler

I slutet av 2015 presenterade Europeiska kommissionen förslag till fyra reviderade direktiv inom avfallsområdet, vilket ingår i EU:s paket för cirkulär ekonomi. Ett av förslagen innebär en revidering av det nuvarande avfallsdirektivet och kommer att vara styrande för kommunernas avfallshantering under lång tid.

Kommissionens förslag till förändringar innehåller bland annat:

- › Mål om att högst 10 procent av hushållsavfallet deponeras 2030
- › Mål om att minst 65 procent av hushållsavfallet återanvänds och materialåtervinns 2030
- › Mål om att minst 75 procent av allt förpackningsavfall ska materialåtervinnas senast 2030
- › Förenklade definitioner och harmoniserade beräkningsmetoder
- › Ny definition av vad som är kommunalt avfall
- › Kvalitetsnormer för returråvaror

Under våren 2016 behandlades kommissionens förslag i Regionkommittén, som ville se en höjning av ambitionsnivån. Ministerrådet och Europaparlamentet har under våren 2017 fastställt sina respektive positioner och har nu gått in i en så kallad trilog – en informell förhandlingsform som syftar till att komma överens i ett tidigt stadium av beslutsprocessen. De svåraste förhandlingarna handlar om beräkningsmetoder, utökat producentansvar samt målnivåer för deponering av avfall.

SKL har under processens gång framfört sitt stöd för förslagen om ökad återvinning och minskad deponering. Förbundet anser att det behövs grundläggande krav på avfallshantering, men att det saknas en tydligt miljöfokuserad utgångspunkt i förslagen. Många av åtgärderna är vagt formulerade, vilket gör dem svåra att följa upp. Det bör till exempel finnas separata mål för återanvändning och återvinning. Begreppet kommunalt avfall bör heller inte definieras utifrån kvantitet utan ska baseras på avfallens sammansättning. En sådan definition överensstämmer bättre med det svenska begreppet hushållsavfall.

SKL: *Avfall, Yttrande, SKL:s prioriterade EU-frågor*

Kommissionen: *Förslag till revidering av avfallsdirektivet*

Regionkommittén: *Yttrande om förslag till revidering av avfallsdirektivet*

Europaparlamentet: *Behandling av förslag till revidering av avfallsdirektivet*

Regeringen: *Inkomna remissvar*

Kontaktperson:

Fredrik Bäck, fredrik.back@skl.se, 08-452 77 14

Meddelande om avfallsförbränning

Europeiska kommissionen publicerade i januari ett meddelande om funktionen för energiåtervinning från avfallsförbränning i den cirkulära ekonomin. Meddelandet är inte lagstiftande, men är tänkt att fungera som ett hjälpmedel för medlemsländerna att säkerställa att återvinningen av energi ur avfall sker i enlighet med handlingsplanen för den cirkulära ekonomin och under vägledning av EU:s avfallshierarki som visar prioriteringen av avfallshandlingar inom unionen.

I meddelandet konstaterar kommissionen att det råder stora skillnader mellan EU-länderna vad gäller kapacitet för avfallsförbränning. Sverige nämns som ett land som har ovanligt hög kapacitet räknat per kilo per invånare. Enligt kommissionen förklaras detta av en hög efterfrågan på värmege-

nom fjärrvärmesystem, effektivare avfallsenergi-processer samt stor social acceptans. De menar dock att så höga förbränningsnivåer inte är förenliga med mer ambitiösa mål för materialåtervinning och föreslår därför ett antal åtgärder på nationell nivå för att åtgärda överkapaciteten, exempelvis förbrännings-skatter, utfasning av stöd-system samt avveckling av äldre och mindre effektiva anläggningar.

SKL instämmer i meddelandets övergripande strävan efter ökad återvinning och återanvändning, men framhåller att en sådan utveckling främst kräver åtgärder tidigt i produktkedjorna genom standardisering, märkning och ekodesignkrav. Ökad återvinning bör inte styras bakvägen genom att försvåra energiutvinning där ett sådant behov finns. Genom energiåtervinning från avfall kan värme och el utvinnas från avfall som av tekniska, ekonomiska eller miljömässiga skäl inte kan återvinnas, vilket leder till en lägre andel deponerat avfall, en minskad användning av primärenergi och en tryggare energiförsörjning inom EU.

SKL: *Avfall*

Kommissionen: *Meddelande om avfallsenergis roll i den cirkulära ekonomin*

Kontaktperson:

Fredrik Bäck, fredrik.back@skl.se, 08-452 77 14

EU:s nya strategi för plaster

Inom ramen för EU:s paket för cirkulär ekonomi väntas Europeiska kommissionen i slutet av året presentera en strategi för användning, återanvändning och återvinning av plaster inom unionen. Plastavfall återvinns i alltför låg grad i Europa och orsakar stor skada för miljön, inte minst i haven.

Ur ett övergripande miljöperspektiv ser SKL positivt på ambitionen att minska användningen av plaster. Eftersom vissa plastmaterial innehåller ämnen som är olämpliga att återanvända vore det önskvärt med åtgärder för att fasa ut dem. Förbundet anser även att det finns vinster med en strategi för plaster när det gäller nedskräpning, både avseende plastmaterial som spolas upp på Sveriges kuster och annan nedskräpning.

SKL: *Avfall*

Kontaktperson:

Fredrik Bäck, fredrik.back@skl.se, 08-452 77 14

Lägsta kvalitetskrav för återanvändning av vatten

Europeiska kommissionen kommer under 2017, som en del av handlingsplanen för den cirkulära ekonomin, att presentera en ny förordning för att fastställa lägsta kvalitetskrav för återanvändning av vatten. Bakgrunden är det ökande problemet med vattenbrist till följd av klimatförändringar och exploatering. Ett sätt att motverka vattenbrist och torka är att i högre grad återanvända renat avloppsvatten, särskilt i städer och inom jordbruket och industrin. Frågan om återanvändning av vatten integreras också i den kommande översynen av ramdirektivet för vatten samt i EU:s förebyggande arbete mot översvämningar.

Kommissionen genomförde under hösten 2016 ett offentligt samråd om hur minimikraven ska utformas, vilket SKL svarade på. Under 2017 kommer kommissionen att fortsätta undersöka möjligheterna att förenkla regler samt öka kunskapen hos företag och myndigheter om hur vatten kan återanvändas.

SKL kommer aktivt att följa kommissionens arbete med kvalitetskraven, både enskilt och via medlemskapet i paraplyorganisationerna CEMR, CEEP och nationella nätverk, för att de ska bli så väl anpassade efter Sveriges kommuners, landstings och regioners förutsättningar som möjligt.

Kommissionen: *Webbplats om återanvändning av vatten, Konsultation, Implementeringsplan för arbetsprogrammen inom vattenområdet 2016–2018*

Kontaktperson:

Michael Öhlund, michael.ohlund@skl.se, 08-452 79 63

Ny förordning om offentlig kontroll av bland annat livsmedel

I mars antogs en ny förordning om offentlig kontroll av bland annat livsmedel – *Förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll*). Den ersätter nuvarande kontrollförordning (EG) nr 882/2004 från 2004. Även andra nu gällande rättsakter upphävs eller ändras genom den nya förordningen.

Den nya förordningen är utökad jämfört med den tidigare. Utöver livsmedel, foder, djurhälsa och djurskydd kommer den även att omfatta områden såsom växtskadegörare, växtskyddsmedel, utsättning i miljön av GMO för livsmedels- och foderproduktion samt animaliska biprodukter.

I bilaga fem i den nya förordningen finns en jämförelsetabell mellan den gamla och den nya förordningen där förändringarna framgår. Den nya förordningen träder i kraft i december 2019, med undantag för vissa artiklar som börjar gälla tidigare.

Arbetet inom EU med den nya kontrollförordningen har pågått sedan 2013. I ursprungsförslaget föreslogs bland annat att alla så kallade mikro-företag skulle slippa betala kontrollavgifter. SKL protesterade i ett tidigt skede mot förslaget, som om det hade antagits skulle ha inneburit stora kostnadshöjningar för de kommunala miljöförvaltningarna. I den nu antagna förordningen har detta förslag tagits bort.

Livsmedelsverket: *Information om den nya förordningen*

Kommissionen: *Ny kontrollförordning*

Kontaktperson:

Thomas Forsberg, thomas.forsberg@skl.se, 08-452 78 82

Europa på väg – ren, konkurrenskraftig och sammanlänkad rörlighet

I juli 2016 presenterade Europeiska kommissionen en strategi och en handlingsplan för utsläppsnål rörlighet, som bland annat fokuserade på intelligenta transportsystem, prissättning av transport, övergång från olja till utsläppsnåla alternativt samt förutsättningar för elbilar. Strategin har där efter följts upp genom översyner av gällande lagstiftning och nya lagstiftande förslag.

Inom ramen för översynen av direktivet för förnybar energi har det exempelvis föreslagits ett tak för livsmedelsbaserade biodrivmedel, vilket påtalades i strategin. På samma sätt har det i direktivet för energiprestanda i byggnader föreslagits krav på laddinfrastruktur för att förbättra förutsättningarna för elbilar. SKL anser att kommissionens kategoriska uppdelning mellan livsmedelsbaserade och avancerade biodrivmedel är problematisk. Hållbara drivmedel som kommer från samproduktion eller är biprodukter från jordbruksgrödor och som ger god koldioxidreduktion bör inte begränsas och större hänsyn bör även tas till att det finns stora arealer av jordbruksmark i träda inom EU.

Förbundet anser vidare att möjligheten till långsiktig skattereduktion för biodrivmedel är avgörande för att uppnå en fordonsflotta med låga utsläpp. Dagens tillfälliga undantag från statsstödsregler innebär ett stort hinder för investeringar. SKL följer även utvecklingen kring infrastruktur för ladd-

ning av elbilar, eftersom det är viktigt att standarder och reglering tar hänsyn till förutsättningarna på lokal och regional nivå i Sverige.

I slutet på maj presenterade kommissionen även ett omfattande paket med åtgärder under rubriken ”Europa på väg”. Paketet innehåller åtta lagstiftande förslag som syftar till att göra trafiken säkrare, minska koldioxidutsläpp och luftföroreningar från vägtransporter, säkerställa rättvisare vägavgifter, främja digitaliserade väglösningar samt bekämpa olagliga anställningar och garantera skäliga villkor för arbetstagare. Under året kommer de åtta förslagen att kompletteras med ytterligare förslag rörande utsläppsnormer för personbilar, lätta lastbilar och tunga fordon.

Paketet har relevans för kommuner som ägare och förvaltare av vägar. Utformningen av lagstiftningen kan också få konsekvenser om avgifterna leder till att trafiken leds om från riksvägnätet till det lokala vägnätet, vilket kan leda till högre slitage på vägarna samt ökat buller och utsläpp i tätbebyggda områden.

Kommissionen: *Strategi för utsläppsnål rörlighet, handlingsplan för utsläppsnål rörlighet, Europa på väg*

Regionkommittén: *Yttrande*

Regeringen: *Fakta-PM*

Kontaktperson:

Ida Nelson, ida.nelson@skl.se, 08-452 79 43

SKL välkomnar därför de nya reglerna som minskar den rättsliga osäkerheten och den administrativa bördan för flera svenska regionala flygplatser. Dock hade förbundet gärna sett ett högre gränsvärde vad gäller antalet passagerare för att täcka driftkostnaderna utan krav på föregående kontroll av kommissionen. Sammanlagt är det fyra av totalt 33 svenska flygplatser som ägs av kommuner, landsting och regioner som har fler passagerare än 200 000 per år.

Kommissionen: *Förordningen*

Kontaktpersoner:

Helena Linde, helena.linde@skl.se, 08-452 79 76

Ulrika Appelberg, ulrika.appelberg@skl.se, 08-452 71 42

Nya statsstödsregler för drifts- och investeringsstöd till regionala flygplatser

I slutet av maj presenterade Europeiska kommissionen nya regler för statligt stöd till bland annat flygplatser. De nya reglerna innebär att kommuner, landsting och regioner kan göra investeringar i regionala flygplatser med upp till tre miljoner passagerare per år utan krav på att meddela kommissionen och därmed behovet att invänta förhandsbesked. Förordningen ger också myndigheterna möjlighet att täcka driftkostnaderna för flygplatser med högst 200 000 passagerare per år, under förutsättning att vissa regler uppfylls. Kommissionen gör därmed bedömningen att dessa små flygplatser inte snedvrider konkurrensen på den inre marknaden.

SKL har denna fråga som en av årets prioriterade EU-frågor och förbundet har i olika forum uppmärksammat den såväl i Bryssel som i Sverige.

Vård, omsorg och folkhälsa

Nytt förslag om genomförande av vissa delar av EU:s nya förordningar om medicinteknik

Vissa bestämmelser i de nya EU-förordningarna om medicintekniska produkter ska börja tillämpas tidigare än andra. Bland dessa finns bestämmelserna gällande angivande av ansvarig myndighet för anmälda organ, de krav som gäller för anmälda organ samt vissa språkkrav.

Det övergripande syftet med de nya förordningarna är att anpassa lagstiftningen till de tekniska och vetenskapliga framsteg som har gjorts, skapa enklare och tydligare regler som ska främja innovation och gränsöverskridande handel samt garantera patientsäkerheten. Reglerandet av medicintekniska produkter med förordningar istället för direktiv anses gynna en mer enhetlig tillämpning i EU, jämfört med nuvarande situation där varje medlemsland har tolkat och genomfört direktiven på sitt sätt.

De första förslagen om anpassningarna av det befintliga medicintekniska regelverket med anledning av de nya EU-förordningarna har nu kommit. Regeringen har lagt en proposition som bland annat innehåller förslag att flytta ansvaret för svenska så kallade anmälda organ på det medicintekniska området från Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) till den myndighet som regeringen bestämmer. Den myndighet som föreslås är Läkemedelsverket.

Av propositionen framgår även att förordningarnas språkkrav inte innebär några lag- eller förordningsförslag, men att Läkemedelsverket kan behöva se över sina föreskrifter.

Vilken kompletterande nationell lagstiftning som krävs behöver analyseras i en ny utredning som ännu inte har påbörjats. SKL kommer att fortsätta bevaka de anpassningar och författningsändringar som behöver göras inför genomförandet av förordningarna i Sverige.

Läkemedelsverket: *Frågor och svar om medicintekniska produkter*

Kontaktperson:

Pål Resare, pal.resare@skl.se, 08-452 79 59

Regionkommittén kräver en ny alkoholstrategi för EU

I februari enades Regionkommittén om sitt fortsatta arbete kring alkoholrelaterade frågor. I det yttrande som antogs framhåller Regionkommittén behovet av en alkoholstrategi för ett sammanhållet och gemensamt arbete avseende alkohol inom EU och lyfter fram en rad kriterier att utgå ifrån. Regionkommittén ställer sig därmed bakom ministerrådets och Europaparlamentets uppmaning till Europeiska kommissionen om att EU gemensamt måste stärka det alkoholförebyggande

arbetet. Nu börjar Regionkommitténs arbete med att driva på utvecklingen tillsammans med parlamentet och andra relevanta aktörer. Samtal förs med Estland som inför sitt ordförandeskap i EU under andra halvåret 2017 ämnar prioritera insatser mot alkoholskador.

Kommissionen har trots krav från rådet och parlamentet samt uppmaningar från flera icke-statliga organisationer (NGO:s) inte tagit fram någon ny alkoholstrategi som kan ersätta den tidigare strategin för perioden 2006–2012. Istället hänvisar kommissionen alkoholfrågorna till en kommande strategi om kroniska sjukdomar där alkohol ingår som en riskfaktor för kronisk sjukdom, något som många aktörer anser är ett alldeles för snävt synsätt. De skador som kan drabba samhället och individerna kring den person som missbrukar alkohol omfattas exempelvis inte.

Den tidigare strategin handlade bland annat om att skydda ungdomar, barn och ofödda barn, minska antalet skador och dödsfall till följd av alkoholrelaterade trafikolyckor, förebygga alkoholrelaterade skador bland vuxna, minska de negativa effekterna på arbetsplatsen samt utveckla och förvalta en gemensam kunskapsbas på EU-nivå. Strategin har bland annat inneburit att 16 EU-länder har antagit eller uppdaterat sina nationella alkoholstrategier, en normering kring en maxgräns på 0,5 promille i blodet vid bilkörning samt att flertalet länder har en 18-årsgräns för att få köpa alkohol. Även viktiga utvecklingsarbeten har bedrivits som behöver tillvaratas.

Då kommissionen motsatte sig en ny strategi antog parlamentet 2015 en resolution som uppmanade kommissionen att snarast påbörja arbetet med att ta fram en ny alkoholstrategi. Även ministerrådet antog 2015 rådslutsatser som förtydligade medlemsländernas uppmaning.

Regionkommitténs egeninitierade yttrande heter ”Behovet av och vägen mot en EU-strategi för alkoholrelaterade frågor”. Rapportör för yttrandet är Ewa-May Karlsson (C), Vindelns kommun. SKL har bistått med expertstöd. I sitt yttrande konstaterar Regionkommittén att skadligt alkoholbruk innebär stora samhällskostnader och understryker att de europeiska medborgarnas välbefinnande, hälsa och välfärd bör ha företräde framför ekonomiska intressen. Kommissionen ska främja och inte hindra de medlemsländer som väljer att utveckla sitt alkoholförebyggande arbete. Samverkan mellan medlemsländerna är avgörande för att uppnå en framgångsrik alkoholpolitik eftersom det handlar om gränsöverskridande frågor, exem-

pelvis att förhindra att barn och minderåriga exponeras för marknadsföring och reklam för alkohol. För att kunna samverka behövs arenor på EU-nivå och lokal och regional nivå måste ges möjlighet att bidra med sina erfarenheter och sin kunskap. Dessutom uppmanas EU:s institutioner att förbättra alkoholmärkningen med innehållsdeklarerationer som anger ingredienser, näringsinnehåll och kalorier. Skolan och hälso- och sjukvården som arenor samt barnets rättigheter är ytterligare områden som lyfts fram i yttrandet för att minska alkoholens negativa konsekvenser.

SKL: Information om ReK:s ställningstagande

Kommissionen: Alkoholstrategi 2006–2012, Folkhälsa

Ministerrådet: Rådslutsatser

Europaparlamentet: Resolution om en ny alkoholstrategi

Kontaktperson:

Filippa Myrbäck, filippa.myrback@skl.se, 08-452 75 27

Ny handlingsplan mot antibiotikaresistens

Antibiotikaresistens är ett växande globalt hot och en betydande samhällelig och ekonomisk börda. Inom EU beräknas den årligen orsaka 25 000 dödsfall och ekonomiska förluster på 1,5 miljarder euro. Europeiska kommissionen har därför sedan 1999 arbetat för att bekämpa antibiotikaresistens.

I juni antog kommissionen en ny handlingsplan mot antibiotikaresistens. Handlingsplanen bygger på den så kallade One health-modellen och omfattar insatser för både människor och djur, men beaktar även miljöns roll för utveckling och spridning av antibiotikaresistens. Kommissionen antog även, som ett första led i handlingsplanen, riktlinjer för återhållsam användning av antibiotika inom humanmedicin.

Den nya handlingsplanen omfattar mer än 75 insatser på tre områden:

- › EU ska bli ett område med bästa praxis
- › Främja forskning, utveckling och innovation
- › Leda det globala arbetet

Den nya handlingsplanen bygger på den första handlingsplanen för perioden 2011–2016 och rekommendationerna i en extern utvärdering, men hänsyn har också tagits till synpunkter som lämnats i samband med ett offentligt samråd.

Sverige spelar sedan länge en internationellt ledande roll i arbetet mot antibiotikaresistens och ingår i

”the Alliance of Champions”, som är en ministerallians som Sverige tillsammans med Storbritannien initierade 2015. I maj träffades alliansen för att diskutera hur arbetet kan drivas vidare långsiktigt.

I Sverige leder Folkhälsomyndigheten tillsammans med Jordbruksverket arbetet med att ta fram en uppdaterad svensk handlingsplan mot antibiotikaresistens för perioden 2018–2020. Handlingsplanen ska bland annat beakta Sveriges internationella åtaganden och den utveckling som sker utomlands.

SKL är en av 23 myndigheter och organisationer som inom ramen för informationskampanjen ”Skydda antibiotikan” arbetar tillsammans för att ge råd och kunskap om val i vardagen. Förbundet stödjer dessutom arbetet med Programråd Strama som verkar för patientens rätt till bästa infektionsbehandling i en sjukvård som motverkar antibiotikaresistens.

Kommissionen: *Handlingsplan mot antibiotikaresistens, Riktlinjer för återhållsam användning av antimikrobiella medel inom humanmedicin*

Skydda antibiotikan: *Webbplats*

Strama: *Webbplats*

Kontaktperson:

Agneta Andersson, agneta.andersson@skl.se, 08-452 76 56

Europeiska referensnätverk (ERN)

Europeiska kommissionen bedriver ett arbete med att inrätta europeiska referensnätverk (ERN) för vårdgivare och kompetenscentra i EU-länderna. Syftet är att främja högspecialiserad sjukvård inom framför allt områden där resurserna är knappa och diagnoserna sällsynta.

En utlysning för europeiska referensnätverk skedde i mars 2016. Vårdgivare inom högspecialiserad vård fick då möjlighet att inom ramen för två ansökningsomgångar anmäla sitt intresse för att delta. Under hösten 2016 inleddes arbetet med att bedöma ansökningarna, varefter beslut om vilka nätverk som skulle etableras och medlemskap i dessa fattades av en särskild styrelse där alla EU:s medlemsländer var representerade. I mars 2017

lanserades 24 nätverk inom olika medicinska områden som omfattar mer än 900 högspecialiserade enheter vid över 300 sjukhus i 26 medlemsländer. SKL ser positivt på ERN och annat europeiskt hälso- och sjukvårdssamarbete som sker inom ramen för medlemsländernas rätt att själva bestämma hur hälso- och sjukvården ska utformas, organiseras och finansieras.

Kommissionen: *Europeiska referensnätverk (ERN)*

Kontaktperson:

Erik Svanfeldt, erik.svanfeldt@skl.se, 08-452 75 78

Hälsotillståndet i EU

Europeiska kommissionen presenterade i juni 2016 initiativet ”Hälsotillståndet i EU”. Syftet är att samla internationell expertis för att öka de landspecifika och EU-övergripande kunskaperna inom hälsoområdet och stödja medlemsländerna i deras evidensbaserade beslutsfattande.

Det tvååriga initiativet som ska genomföras i samarbete med OECD, European Observatory on Health Systems and Policies samt medlemsländerna omfattar fyra delar:

- Publiceringen av OECD:s och kommissionens rapport *“Health at a Glance: Europe report”* (november 2016)
- Landspecifika ”hälsoprofiler” som OECD och European Observatory on Health Systems and Policies ska ta fram i samarbete med kommissionen för att belysa varje medlemslands särdrag och utmaningar (november 2017)
- Kommissionens analys som, utifrån ovan nämnda bidrag, ger en kortfattad överblick och kopplar resultaten till den bredare EU-agendan med fokus på övergripande policyfrågor och möjligheter till ömsesidigt lärande (november 2017)
- Möjlighet till frivilligt utbyte av bästa praxis som medlemsländerna kan efterfråga för att diskutera konkreta aspekter på situationen i det egna landet (november 2017)

I många EU-länder är det lokala och regionala myndigheter som ansvarar för hälsosystemen. Regionkommittén antog därför, med anledning av kommissionens initiativ, i mars 2017 ett yttrande om hälsosystemens framtida utveckling med titeln "Integration, samarbete och resultat i fråga om hälso- och sjukvårdssystem". Rapportör i Regionkommittén var Birgitta Sacrédeus (KD), Landstinget Dalarna och SKL bistod med expertstöd. I yttrandet framhölls bland annat vikten av att alla har tillgång till hälso- och sjukvård, behovet av att främja digital teknik, arbeta mot antibiotikaresistens samt anpassa hälsosystemen till en situation där kroniska sjukdomar står för en mycket stor del av hälso- och sjukvårdens kostnader.

Kommissionen: *Hälsotillståndet i EU*

Regionkommitténs yttrande: *"Integration, samarbete och resultat i fråga om hälso- och sjukvårdssystem"*

Kontaktperson:

Erik Svanfeldt, erik.svanfeldt@skl.se, 08-452 75 78

Inre marknaden och konkurrensfrågor

PRIORITERAD FRÅGA 2017 - Ytterligare förenklingar behövs inom EU:s regelverk för statsstöd

En av SKL:s prioriterade EU-frågor under 2017 är att bevaka kommunernas, landstingens och regionernas intressen i utvecklingen av den inre marknaden och särskilt i förhållande till förutsättningarna för offentlig finansiering av de regionala flygplatserna.

EU:s regler om statligt stöd har reformerats och moderniserats de senaste åren. De nya reglerna trädde i kraft i juli 2016. Nya krav på transparens, former för offentliggörande, årlig rapportering och registerföring av stöd har nu trätt i kraft genom svensk lag.

Den modernisering av statsstödsregler som genomförts på EU-nivå ställer tydliga krav på den lokala nivån. Kommuner, landsting och regioner behöver exempelvis bättre redovisa sina överväganden kring varför vissa finansieringsåtgärder vidtas och på vilken grund de är förenliga med EU:s regler om statligt stöd. När det gäller investeringar i infrastruktur och konkurrensmässiga förutsättningar för luftfarten kommer tillämpningen av de nya reglerna att spela en central roll. Detsamma gäller tillämpningen av EU:s rättsliga regelverk för det som är av allmänt intresse.

Moderniseringen av reglerna har omfattat både förändrade bestämmelser om handläggningsprocessen och nya materiella regler i riktlinjer för olika sektorer. En viktig nyhet gäller hur Europeiska kommissionen övervakar stödgivning i medlemsländerna. Något förenklat kan man säga att för vissa mindre stöd, exempelvis till viss finansiering av utbyggnad av bredband, stöd till innovation samt främjande av kultur och kulturarv, gäller en förenklad form av övervakning i efterhand. Större stöd, som kan antas snedvrída konkurrensen, ska på samma sätt som tidigare anmälas till kommissionen för en granskning innan en utbetalning får göras.

En annan viktig fråga för SKL:s medlemmar är kommissionens hantering av riktlinjerna för stödgivning till exempelvis flyg och flygplatser, som tyvärr visat sig vara mycket tungrodd och svårtilämpad för svenska förhållanden. I slutet av maj presenterade kommissionen nya regler för statligt stöd till bland annat flygplatser. De nya reglerna innebär att kommuner, landsting och regioner kan göra investeringar i regionala flygplatser med upp till tre miljoner passagerare per år utan krav på att meddela kommissionen och därmed behovet att invänta förhandsbesked. Förordningen ger också myndigheterna möjlighet att täcka driftkostnaderna för flygplatser med högst 200 000 passagerare per år, under förutsättning att vissa regler upp-

fylls. Kommissionen gör därmed bedömningen att dessa små flygplatser inte snedvrider konkurrensen på den inre marknaden.

SKL har denna fråga som en av årets prioriterade EU-frågor och förbundet har i olika forum uppmärksammat den såväl i Bryssel som i Sverige. SKL välkomnar därför de nya reglerna som minskar den rättsliga osäkerheten och den administrativa bördan för flera svenska regionala flygplatser. Dock hade förbundet gärna sett ett högre gränsvärde vad gäller antalet passagerare för att täcka driftkostnaderna utan krav på föregående kontroll av kommissionen. Sammanlagt är det fyra av totalt 33 svenska flygplatser som ägs av kommuner, landsting och regioner som har fler passagerare än 200 000 per år.

SKL fortsätter, bland annat via sitt medlemskap och engagemang i paraplyorganisationerna CEMR och CEEP, att bevaka utvecklingen och synliggöra de problem som statsstödsreglernas praktiska tillämpning har skapat. SKL planerar att tillsammans med näringsdepartementet och Sveriges regionala flygplatser arrangera en konferens den 10 oktober 2017 för att närmare beskriva hur implementeringen ska se ut.

SKL: SKL:s prioriterade EU-frågor 2017, Modernisering av statsstödsreglerna

Kommissionen: Modernisering av statsstödsreglerna

Kontaktperson:

Helena Linde, helena.linde@skl.se, 08-452 79 76

Migration, integration och mänskliga rättigheter

PRIORITERAD FRÅGA 2017 – Asyl- och flyktmottagandet i EU fortsatt högt på unionens agenda

Asylmottagandet i EU 2016:

1 204 280 personer sökte asyl i EU under 2016. Många av dem kom redan 2015, men har registrerats först året efter.

63 300 av de asylsökande i EU under 2016 var ensamkommande barn, varav 89 % var pojkar huvudsakligen från Afghanistan och Syrien.¹

Asylmottagandet i Sverige 2016:

28 939 personer sökte asyl i Sverige under 2016, varav 2199 var ensamkommande barn.²

Prognos för Sverige 2017:

34 700 personer väntas söka asyl i Sverige under 2017, varav 2400 väntas vara ensamkommande barn.³

Aktuellt:

Personer som flyr till Europa via den centrala Medelhavsrutten, från Libyen till Italien, har ökat under 2017, medan de som tar sig till Europa via östra Medelhavet, från Turkiet till Grekland, kraftigt har minskat. Hittills i år har sammanlagt 81 292 personer riskerat livet för att ta sig till Europa över Medelhavet och 1985 av dem befaras ha drunknat.⁴

- Not. 1. Eurostat
Not. 2. Migrationsverket
Not. 3. Migrationsverkets prognos från den 26 april 2017
Not. 4. IOM 18 juni 2017

Bakgrund

Det höga mottagandet av människor på flykt som kom till Europa under 2015 tydliggjorde att EU:s gemensamma asylsystem, som medlemsländerna enades om i juni 2013, inte fungerade som det var tänkt. Det föranledde en rad förslag från Europeiska kommissionen för att komma till rätta med systemets brister. Förslagen innebär bland annat att harmonisera regelverken i medlemsländerna för mottagandet av asylsökande och att införa en rättvisemekanism för en jämnare fördelning. Förslagen har vidare inriktats på att förstärka EU:s yttre gränsbevakning samt att ingå fler partnerskap med tredje land, likt det EU har med Turkiet sedan mars 2016. För mer information om kommissionens förslag på migrationsområdet se *På gång inom EU våren 2017*.

Ambitionen har varit att komma överens om ett nytt gemensamt asylsystem senast i juni 2017. Migrationsfrågan var en av Maltas sex prioriterade frågor under ordförandeskapet i EU under första halvåret 2017. En överenskommelse ser dock inte ut att vara i sikte trots att förhandlingar om en ny asyl- och migrationspolitik har pågått sedan oktober förra året. Oenighet råder kring förslaget om en automatisk omfördelning av asylsökande mellan EU-länderna. Den föreslagna förändringen, inom ramen för Dublinförordningen, innebär att de asylsökande ska fördelas solidariskt mellan alla medlemsländer.

I Europaparlamentet kommer Cecilia Wikström (L) att leda förhandlingarna med ministerrådet och kommissionen om en revidering av Dublinförordningen. Wikström anser att fördelningen av asylsökande inte kan bygga på frivillighet för medlemsländerna, inte heller på ett fritt val för de asylsökande utan deras ansökan ska behandlas i ett slumpmässigt valt EU-land. Det är en förutsättning, menar hon, för att bryta medlemsländernas så kallade "race to the bottom" i förhoppning om att de asylsökande ska söka sig till ett annat land som erbjuder bättre villkor. Revideringen skulle även bidra till att få bort de inre gränskontrollerna.

Omlacering och vidarebosättning

Under hösten 2015 beslutade EU om en omfördelning av asylsökande från Italien och Grekland, som tog emot flest antal personer som kom till Europa över Medelhavet, till övriga medlemsländer. Målet var att omfördela 160 000 asylsökande, men medlemsländerna lyckades bara komma överens om att fördela 98 255. Omfördelningen pågick fram till september 2017. I mitten av juni hade dock endast 29 000 av dessa personer fördelats. Enligt kommissionen är det framförallt tre länder, nämligen Ungern, Tjeckien och Polen, som inte har bidragit tillräckligt. Ungern och Polen har inte tagit emot några asylsökande alls och Tjeckien har endast tagit emot tolv personer. Enligt unionens omfördelningsprogram ska de tre länderna tillsammans ta emot mer än 10 000 asylsökande. Kommissionen kan därför komma att inleda så kallade överträdelseförfaranden mot Ungern, Tjeckien och Polen, en process som kan leda till att länderna ställs inför EU-domstolen och döms till dryga böter. Kommissarie Dimitris Avramopoulos, med ansvar för migration, inrikes frågor och medborgarskap, hoppas dock att länderna ska ändra sig innan det går så långt. De tre länderna hade till mitten av juli på sig att svara på kommissionens uppmaning. Sverige beviljades undantag från fördelningssystemet under ett år på grund av den stora andelen asylsökande som togs emot 2015. I år ska Sverige återuppta omfördelningen och Migrationsverket planerar för att ta emot 3 000 personer från Grekland och Italien från juni till november, i första hand personer från Syrien och Eritrea. Mottagandet av kvotflyktingar, det vill säga personer som bor i flyktingläger och som erbjuds vidare bosättning till ett annat land, har fungerat bättre i förhållande till det antal som överenskommit. Av de 22 504 överenskomna kvotflyktingarna för 2017 har 16 163 av dem vidarebosatts enligt den senaste uppdateringen från kommissi-

onen i mitten på maj. FN:s flyktingorgan UNHCR uppskattar att 65 miljoner människor är på flykt och av dem bedöms 1,2 miljoner vara så utsatta att de bör vidarebosättas, det vill säga tas emot i ett tredje land.

EU:s yttre gränsbevakning

Den Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex har utökats och förstärkts med såväl personella som tekniska resurser sedan hösten 2016. Frontex har i uppdrag att övervaka EU:s yttre gränser och arbeta tillsammans med medlemsländerna för att snabbt identifiera eventuella säkerhetshot mot de yttre gränserna. Frontex roll och verksamhet är betydligt mer omfattande än tidigare. Antalet fast anställda utökas betydligt samtidigt som det tillkommer en reserv på minst 1500 gränsbevakningstjänstemän. Dessutom kommer teknisk utrustning att ställas till Frontex förfogande.

Partnerskap med tredjeländer

Inom den europeiska migrationsagendan införde kommissionen en partnerskapsram med ursprungsländer och transitländer i juni 2016 i syfte att skapa fler partnerskap likt det som inleddes med Turkiet i mars samma år. Det har resulterat i ett samarbete kring migrationshantering med Niger, Nigeria, Senegal, Mali och Etiopien. Det övergripande syftet med samarbetet är enligt kommissionen att rädda liv till sjöss, öka antalet återvändande samt göra det möjligt för migranter och flyktingar att stanna kvar närmare hemmet. På längre sikt ska samarbetet bidra till ländernas utveckling för att åtgärda de bakomliggande orsakerna till så kallad irreguljär migration.

Inom ramen för partnerskapen rapporterar kommissionen att åtgärderna nu håller på att ta form för att bekämpa smuggling av migranter och människohandel samt ge bistånd till migranter, exempelvis fick fler migranter i Niger stöd i de centrum som drivs av Internationella organisationen för migration (IOM). Närmare 5 000 personer fick hjälp att frivilligt återvända till sina ursprungsorter.

I samband med att allt fler flyktingar kommer från Libyen via Medelhavet till Europa är det angeläget för EU att fokusera mer på den centrala Medelhavsrutten. Vid EU:s toppmöte i början av februari enades medlemsländernas stats- och regeringschefer om att inleda ett samarbete med Libyen, bland annat för att utbilda och stödja dess kustbevakning för att hindra att flyktingar försöker ta sig över Medelhavet till Italien. EU satsar 200

miljoner euro som ska gå till bevakning av dels den norra kustremsan, dels av landets södra landgränser för att stoppa migranter i ett tidigt skede. Medlen är också avsedda att stödja Libyen ekonomiskt. Avtalet har kritiserats från flera håll då det råder stor osäkerhet kring vem eller vilka som EU ska förhandla med. Den politiska situationen i Libyen är kaotisk med två rivaliserande regeringar och mer än 1000 beväpnade milisgrupper. EU har även intensifierat samordningen med internationella organisationer som exempelvis IOM och UNHCR som har fått i uppdrag att ansvara för humanitärt återsändande och återanpassning av migranter som befinner sig i Libyen.

EU:s partnerskap med tredjeländer har kritiserats av människorättsorganisationer som varnar för att dessa kan hindra personer som har flykting-skäl att nå Europa. Flera människorättsorganisationer vittnar även om de miserabla förhållanden som människor på flykt lever under i Libyen och den osäkerhet som råder om huruvida hjälpen kommer fram till flyktingarna.

Barn i migration

En av kommissionens prioriterade åtgärder inom ramen för migrationsområdet är att stärka skyddet av barn. Anledningen är att ungefär en tredjedel av de migranter som har kommit till EU under de senaste åren är barn, många utan sina familjer, och att de nationella systemen i vissa fall har brustit i mottagandet.

Migrerande barn löper stor risk att utsättas för våld, trafficking och utnyttjande längs migrationsrutterna. De kan också försvinna eller komma bort från sina familjer. Därför är det viktigt att erbjuda dem ett särskilt skydd.

I korthet innebär åtgärderna att se till att de barn som migrerar till EU snabbt identifieras vid ankomsten och får en barnanpassad behandling. Utbildad personal måste kunna bistå barnen under den tid som deras status fastställs. Vidare är avsikten att barnen får hållbara långsiktiga framtidsutsikter genom bättre tillgång till utbildning samt hälso- och sjukvård. Genom att åtgärda grundorsakerna till migration och skydda barn längs migrantrutterna utanför EU samt genom det intensifierade samarbetet med partnerländerna ska skyddet för migrerande barn stärkas.

SKL: *Prioriterade EU-frågor 2017, Asyl- och flyktingmottagande*

Kommissionen: *Webbplats för migration, Pressmeddelande "Mot ett rättvist och hållbart gemensamt asyl- och migrationssystem", Faktablad om reformen av Dublinförordningen*

Regionkommittén: *Yttrande om en europeisk migrationsagenda*

Kontaktperson:

Lotta Dahlerus, lotta.dahlerus@skl.se, 08-452 73 70

Arbetet med utsatta EU-medborgare fortsätter

Utsatta EU-medborgare har blivit ett vanligt inslag i gatubilden i såväl Sverige som i andra EU-länder. I stor utsträckning kommer de från Rumänien och Bulgarien och tillhör den etniska gruppen romer. Enskilda medlemsländer och EU har ett stort ansvar för att bland annat bekämpa de strukturella faktorerna bakom ofrivillig cirkulär migration inom unionen och verka för att de nationella strategierna för romsk inkludering implementeras på ett bättre sätt i framtiden.

SKL International, som är förbundets bolag för att stödja lokal demokrati samt lokal och regional förvaltning, även utanför Sverige, har på uppdrag av Socialdepartementet under 2016 arbetat med att ta fram en situationsanalys av hur svenska lokala erfarenheter kan tillvaratas i insatser som syftar till att förbättra levnadsvillkoren för utsatta EU-medborgare i Rumänien. Analysen visar att det finns ett intresse från svenska kommuner och landsting att dela erfarenheter samt från rumänska kommuner att få ta del av svenska erfarenheter av lokal samhällsservice inom områden som hälsa, utbildning, socialtjänst och samhällsplanering för social integration. Rapporten som presenterades i början av året innehåller ett förslag till ett utbytesprogram mellan kommuner, landsting och regioner i Sverige samt motsvarande institutioner i Rumänien. Statlig finansiering krävs dock om detta initiativ ska bli verklighet.

SKL fortsätter att framhålla att den svenska regeringen vid sidan av de bilaterala avtal som har slutits även aktivt bör verka för att EU gemensamt angriper de strukturella orsakerna bakom ofrivillig cirkulär migration inom unionen. Förbundet

kommer därmed fortsätta att lyfta frågan i dialog med Regeringskansliet och i de internationella forum där SKL verkar.

SKL: *Prioriterade EU-frågor 2017, Utsatta EU-medborgare, Skrivelse till den nationella samordnaren*

SKL International: *Feasibility study on cooperation between Romania and Sweden*

Kommissionen: *Rapport om genomförandet av EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer 2015*

Europaparlamentet: *Resolution om romernas situation i EU*

Regeringen: *Avtal med Rumänien, Avtal med Bulgarien, Uppdrag till Länsstyrelsen om nationell samordning, Uppdrag till Socialstyrelsen om att utarbeta stöd till socialtjänsten, Nationell samordnare för utsatta EU-medborgare*

Kontaktperson:

Leif Klingensjö, leif.klingensjo@skl.se, 08-452 78 51

Arbetet mot våldsbejakande extremism i Sverige och EU

Med anledning av attackerna i Frankrike hösten 2015 och sommaren 2016 samt i Bryssel våren 2016 har frågan om bekämpandet av våldsbejakande extremism och radikaliseringskommit högt upp på den europeiska dagordningen. Våldsbejakande extremism är samlingsnamnet för den autonoma miljön, vit-makt miljön samt den islamistiska extremistmiljön. Alla dessa miljöer förespråkar hot och våld i syfte att förändra statskicket. Det är ett allvarligt problem eftersom det hotar det demokratiska systemets grundläggande funktioner, enskilda personers demokratiska rättigheter samt deras liv och hälsa. Problemet med våldsbejakande extremism har funnits länge, men har fått ökad uppmärksamhet i västvärlden med anledning av de terrorattentat som genomförts av den islamistiska extremistmiljön. Sedan 2005 finns en EU-strategi för att bekämpa terrorism. Strategin bygger på fyra delar: förebygga, skydda, följa upp och agera. Dåvarande kommissionär för inrikesfrågor Cecilia Malmström lanserade 2011 ett europeiskt nätverk för utbyte av erfarenhet, kunskap och goda exempel avseende förebyggande av radikaliserings.

Med anledning av attackerna som drabbat Europa det senaste året presenterade Europeiska kommissionen i juni 2016 ett meddelande om

åtgärder för att stödja EU-ländernas arbete med att förebygga och motverka våldsinriktad radikaliserings som leder till terrorism. Åtgärderna är ett led i den europeiska säkerhetsagendan som antogs under våren 2015. Kommissionen presenterade åtgärder inom sju områden:

- › Motverkande av terroristpropaganda och olaglig hatpropaganda på nätet
- › Motverkande av radikaliserings i fängelser
- › Främjande av en inkluderande utbildning och gemensamma EU-värden
- › Främjande av ett inkluderande, öppet och motståndskraftigt samhälle samt att nå ut till unga människor
- › Stärkande av det internationella samarbetet
- › Stöd till forskning, kunskapsbyggande, övervakning och nätverksarbete
- › Fokus på säkerhetsdimensionen

Regionkommittén antog ett yttrande om bekämpande av radikaliserings i juni 2016 där bland annat vikten av förebyggande arbete på den lokala nivån samt vikten av att samarbeta och utbyta information och erfarenheter från den lokala nivån i Europa likväl som internationellt lyftes fram.

Arbete mot våldsbejakande extremism och att bekämpa radikaliserings är även en prioriterad fråga för Europarådet, inkluderat Europarådets kommunalkongress. I november 2016 arrangerades en konferens på temat för borgmästare i Rotterdam. Det var en uppföljning på den konferens som hölls i Århus 2015. Konferensen resulterade i en ny deklarasjon där man bland annat understryker den nyckelroll som kommuner har som ansvariga för att mänskliga rättigheter, demokrati och lagstiftning efterlevs i arbetet mot den våldsbejakande extremismen. Sverige har en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism som har i uppdrag att stärka och stödja lokal samverkan i syfte att förebygga våldsbejakande extremism. I den nationella samordnarens direktiv påtalas det att kommunen bör leda det lokala förebyggande arbetet och stödja samverkan mellan aktörer såsom skola, polis, socialtjänst, trossamfund och civilsamhället i befintliga strukturer. Kommunernas uppgift i detta är att arbeta förebyggande och motverka att människor dras till våldsbejakande extremism.

SKL har, förutom ett aktivt deltagande i den nationella samordnarens arbete, sedan hösten 2016 ett nätverk där ett 30-tal kommuner medverkar för att utveckla arbetet med lokala handlingsplaner, policys och lägesbilder.

SKL: *Brottsförebyggande*

Kommissionen: *Meddelande om åtgärder för att bekämpa radikaliserings, Säkerhetsagendan, EU-strategi för att bekämpa terrorism, Nätverk för förebyggande av radikaliserings*

Regeringen: *Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism*

Regionkommittén: *Yttrande om våldsbejakande extremism*

CLRAE: *Deklaration från konferensen om våldsbejakande extremism*

Kontaktpersoner:

Malin Svanberg, malin.svanberg@skl.se, 08-452 71 43

Greta Berg, greta.berg@skl.se, 08-452 79 58

Jämställdhet och likabehandlingsfrågor

Direktivförslag om bättre balans mellan arbete och privatliv

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag om förbättrad balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare. Initiativet omfattar en lagstiftande del och en icke-lagstiftande del. Det lagförslag som presenterades innebär höjda samt nya minimistandarder för föräldra- och pappaledighet samt för ledighet för vård av anhörig. Kommissionen vill framför allt skapa bättre möjligheter och incitament för män att ta ut föräldraledighet. Direktivförslaget ersätter kommissionens tillbakadragna förslag från 2008 om en revision av direktivet om mammaledighet. Målet är att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden genom att modernisera och anpassa EU:s nuvarande rättsliga och politiska ramverk till dagens arbetsmarknad. Föräldrar med barn och/eller beroende släktingar ska ges möjlighet till en bättre balans mellan familj och arbetsliv samt möjlighet till en jämnare fördelning av vårdansvar mellan kvinnor och män. Målet är också att stärka jämställdheten på arbetsmarknaden och i privatlivet.

I enlighet med Lissabonfördraget har kommissionen tidigare genomfört två samråd med de europeiska arbetsmarknadsparterna. Arbetsgivarparterna har varit kritiska till ytterligare europeisk

reglering på området och har istället föreslagit ett bredare grepp om dessa frågor, medan de fackliga parterna har varit positiva till ny reglering.

Det nya direktivförslaget innehåller förslag om att:

- › Alla arbetande pappor ska kunna ta ledigt i minst 10 arbetsdagar i samband med att barnet föds.
- › Minst 4 månader per förälder inte kan överlåtas mellan föräldrarna. Föräldrar kan ta ut ledighet under flexibla former (heltid, deltid eller uppdelat). Föräldrar kan ta ut ledighet tills barnet fyllt 12 år.
- › Alla som arbetar kommer att ha rätt att ta ledigt fem dagar per år för att ta hand om allvarligt sjuka eller omsorgsberoende släktingar.
- › Alla förvärvsarbetande föräldrar med barn upp till 12 år samt anhörigvårdare med omsorgsberoende släktingar kommer att ha rätt att ansöka om följande flexibla arbetsformer: förkortad arbetstid, flexibel arbetstid samt flexibilitet gällande arbetsplats.
- › Pappaledigheten, föräldraledigheten och anhörigvården föreslås kompenseras med betalning (lön) eller tillräcklig ersättning (sjukpenningnivå) som minst bör motsvara vad den berörda arbetstagaren skulle få vid sjukskrivning.

Den icke-lagstiftande delen innehåller förslag om bland annat att EU kan ge stöd till medlemsländerna för att vidta åtgärder som säkerställer att det finns tillgänglig vård och omsorg samt stödjande åtgärder för att minska skatte- och bidragsregler som hindrar kvinnor från att arbeta mer. Andra förslag handlar om prioriteringar i EU-finansiering, medvetandehöjande åtgärder, utbyte av god praxis, ökad övervakning och uppföljning, inklusive genom den europeiska planeringsterminen samt förbättrad datainsamling på EU-nivå.

SKL:s styrelse har tagit ställning till direktivförslaget. Styrelsen är positiv till initiativ som syftar till jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden. Förbundet anser att ett jämställt uttag av föräldraledigheten är avgörande för ett jämställt arbetsliv. Istället för ytterligare reglering på EU-nivå behövs det dock ett bredare grepp för att möta utmaningarna med balansen mellan arbete och privatliv. SKL anser att kommissionens insatser bör fokusera på att säkerställa implementeringen och efterlevnaden av existerande europeisk lagstiftning.

Förbundet förordar europeiska gemensamma målsättningar, riktlinjer och erfarenhetsutbyten genom exempelvis den öppna samordningsmetoden inom det social- och sysselsättningspolitiska området framför detaljreglerad lagstiftning. Uppföljning av socialpolitiska mål kan lämpligen ske genom den europeiska planeringsterminen. Förbundet vill också värna den svenska arbetsmarknadsmodellen där arbetsmarknadens parter ansvarar för lönebildningen. Frågor om betald ledighet ska inte regleras på EU-nivå utan faller under nationell befogenhet.

Kommissionen: Förslag till direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare

SKL: Styrelsens remissvar till arbetsmarknadsdepartementet, Prioriterade EU-frågor

Kontaktpersoner:

Anna Ulveson, anna.ulveson@skl.se, 08-452 74 67

Jeanette Grenfors, Jeanette.grenfors@skl.se, 08-452 74 52

Toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt samt betydelsen av jämställdhet

Statsminister Stefan Löfven har tillsammans med Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker bjudit in till ett informellt toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg den 17 november. Under mötet ska EU-ländernas stats-

och regeringschefer, arbetsmarknadens parter och andra nyckelaktörer bland annat diskutera hur arbetsmarknaderna ska fungera bättre och hur man kan främja omställningen i arbetslivet.

Samtidigt vill Sveriges regering uppmärksamma jämställdhetens betydelse i sammanhanget. Förutom att visa på sambandet mellan tillväxtfrågor och jämställdhet vill regeringen att EU ska höja sin ambitionsnivå på detta område, till exempel genom att kommissionen tar fram en jämställdhetsstrategi för sitt arbete.

Nationella sekretariatet för genusforskning har tilldelats 1,4 miljoner kronor för att anordna en jämställdhetskonferens inför toppmötet i Göteborg. Ministrar från tio EU-länder, däribland Sverige, är inbjudna till konferensen. Regeringen har tidigare meddelat att jämställdhetsmyndigheten ska placeras i Angered. För att uppmärksamma den nya myndigheten kommer antingen en del av konferensen eller en anslutande aktivitet arrangeras i stadsdelen.

Kommissionen: Reflektionspapper om den sociala dimensionen

Regeringen: Webbplats om toppmötet, Information

Kontaktperson:

Anna Ulveson, anna.ulveson@skl.se, 08-452 74 67

Årliga rapporten om jämställdhet i EU

Europeiska kommissionens årliga rapport om läget för jämställdhet i EU är mer omfattande än tidigare. Rapporten för 2017 innehåller en översikt över den rättsliga och politiska utvecklingen inom EU under det senaste året och ger även exempel på politik och åtgärder i medlemsländerna. Rapporten innehåller konsupplad statistik och indikatorer för varje medlemsland, men också för EU28. Den utgår från kommissionens så kallade strategiska engagemang för jämställdhet 2016–2019 samt Agenda 2030, det vill säga FN:s globala mål för hållbar utveckling. Sammanfattningsvis är utvecklingen ojämn.

Några exempel ur rapporten:

- › Förvärvsfrekvensen för kvinnor är 65,5 procent och för män 77,4 procent (i Sverige 80 procent respektive 84,1 procent). Arbetslösheten bland kvinnor är fortfarande mycket hög jämfört med arbetslösheten bland män, framför allt i sydliga medlemsländer.

- › Kvinnors inkomst är i genomsnitt 40 procent lägre än mäns i alla EU-länder och skillnaden i pensioner mellan könen ligger stadigt på 38 procent. Löneskillnaden mellan kvinnor och män är 16,7 procent. Med den hastighet som förändringarna sker i skulle det ta ytterligare 100 år att överbrygga löneklyftan mellan könen.
- › I genomsnitt arbetar 32 procent av kvinnorna deltid samt 9 procent av männen. Medlemsländer som ligger högre än genomsnittet för deltidsarbetande kvinnor är Nederländerna, Tyskland, Österrike, Belgien, Storbritannien, Sverige, Luxemburg, Danmark samt Irland.

Kommissionen: *Rapport om jämställdhet mellan kvinnor och män i EU*

Kontaktperson:

Anna Ulveson, anna.ulveson@skl.se, 08-452 74 67

Lagstiftning om tillgängligare produkter och tjänster för personer med funktionsnedsättning

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till direktiv gällande tillgänglighetskrav för produkter och tjänster. Förslaget innebär att det ska ställas EU-gemensamma krav på att vissa varor och tjänster, exempelvis datorer, transporter, e-böcker och e-handel, ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Direktivförslaget ska bidra till en mer välfungerande inre marknad och göra det lättare för företag att sälja tillgängliga varor och tjänster i andra EU-länder. Personer med funktionsnedsättning ska därmed få ett större utbud av tillgängliga produkter och tjänster att välja mellan till förhoppningsvis förmånligare priser. De gemensamma tillgänglighetskraven ska gälla vid upphandlingar och vid EU-finansierade projekt.

SKL har besvarat en remiss från Socialdepartementet angående direktivförslaget. Förbundet anser att förslagens syften är goda, men framhåller att det brister i tydlighet och att det kan vara svårt att tillämpa i praktiken. Vidare befarar SKL att förslaget kan leda till ytterligare rättsprocesser i offentlig upphandling.

Myndigheten för delaktighet (MFD) har på uppdrag av regeringen genomfört en konsekvensutredning av direktivförslaget. Enligt utredningen är det eftersträvansvärt med gemensamma regelverk och normer kring tillgänglighet. Det kan både

gynna marknaden och öka förutsättningarna för att alla ska kunna ta del av produkter och tjänster oavsett funktionsförmåga eller ålder. Förslaget innehåller dock en del otydligheter som bland annat innebär att det inte går att bedöma kostnaderna för åtgärderna i förslaget.

Kommissionens förslag till direktiv förhandlas för närvarande i EU. SKL följer aktivt utvecklingen och hur den påverkar svenska kommuner, landsting och regioner.

Kommissionen: *Förslag till direktiv*

Kontaktperson:

Magnus Ljung, magnus.ljung@skl.se, 08-452 76 58

EU har undertecknat Istanbulkonventionen

Beslutet om undertecknande är det första steget i EU:s process att ansluta sig till Istanbulkonventionen. Hittills har 14 medlemsländer undertecknat och ratificerat konventionen, däribland Sverige. Istanbulkonventionen, det vill säga Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor samt våld i hemmet, är det första rättsligt bindande fördraget i Europa som kriminaliserar olika typer av våld mot kvinnor, exempelvis fysiskt och psykiskt våld, sexuellt våld, sexuella trakasserier, våldtäkt, stalking, kvinnlig könsstympning och tvångsåktenskap.

Konventionen erkänner och betonar att våld mot kvinnor är ett brott mot mänskliga rättigheter, en form av diskriminering av kvinnor samt en följd av bristen på jämställdhet mellan kvinnor och män. Den kräver att länderna vidtar åtgärder för att förebygga våld, skydda sina offer/överlevande och åtala förövarna. Enligt konventionen ska lagstiftning och andra åtgärder, som kan behövas för att säkerställa att gärningar utreds och lagförs effektivt, utgå från våldets koppling till genus och kön. Kultur, sedvänja, religion, tradition eller så kallad heder kan aldrig betraktas som ett rättfärdigande av någon våldshandling.

Europarådet: *Konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor*

Kontaktperson:

Jenny Norén, jenny.noren@skl.se, 08-452 77 96

Digitalisering och utbildning

Den digitala inre marknaden

Den digitala inre marknaden är en av Europeiska kommissionens tio prioriteringar för mandatperioden och av central betydelse för Europas ekonomi, sysselsättning och tillväxt. En fullt utvecklad digital inre marknad erbjuder alla sektorer i samhället stora möjligheter. Kommissionens insatser inom området utgår från den strategi för en digital inre marknad som presenterades 2015. Sedan dess har kommissionen lagt fram 35 lagstiftningsförslag och politiska initiativ i enlighet med strategin. Kommissionen kommer nu att fokusera på tre huvudområden där den upplever att det behövs ytterligare åtgärder: vidareutveckling av den europeiska dataekonomin, IT-säkerhet och främjandet av online-plattformar. Under våren presenterade kommissionen förslag inom flera av dessa områden. SKL kommer att aktivt bevaka och informera om vilka möjligheter och utmaningar EU-initiativen innebär för kommunernas, landstingens och regionernas verksamheter.

Handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020

Ett annat viktigt arbete för förbundet under hösten är att fortsätta bevaka kommissionens handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020, som är ett viktigt dokument för att driva på digitaliserings-

utvecklingen i Europa och i Sverige. Martin Andreasson (M), Västra Götalandsregionen, bevakar arbetet i styrelsen avseende handlingsplanen för Regionkommittén. I maj presenterade kommissionen ett åtgärds paket i syfte att förstärka efterlevnaden och funktionen av den inre marknaden. I paketet ingick åtgärder för att skapa en samlad digital portal i linje med vad som aviserats i handlingsplanen. Syftet är att tillhandahålla korrekt webbaserad information och möjlighet till elektroniska förfaranden och hjälpfunktioner på flera språk kring rättsliga regler och krav. SKL kommer under hösten att bevaka hur arbetet med portalen påverkar kommunernas, landstingens och regionernas verksamhet.

Ministerdeklaration om digital förvaltning

Under Estlands ordförandeskap i höst planeras en ny ministerdeklaration om digital förvaltning, den så kallade Tallinndeklarationen, som ska skrivas under av EU:s ansvariga ministrar. Deklarationen blir en uppdatering av Malmödeklarationen om e-förvaltning som antogs 2009. Deklarationen kommer att utgöra en samlande vision för medlemsländernas arbete med att digitalisera den offentliga förvaltningen, men innehåller också konkreta åtgärder. Deklarationen ska undertecknas i början på oktober.

Gränsöverskridande e-förvaltning

- standarder och krav

Parallellt med de ovan beskrivna initiativen fortsätter också andra viktiga arbeten för att skapa möjligheter för en digital inre marknad, till exempel förordningen eIDAS för en europeisk e-legitimation och e-SENS för gränsöverskridande digitala tjänster på den inre marknaden. Dessa initiativ samordnas inom ramen för handlingsplanen för e-förvaltning samt Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF).

SKL: Digitalisering, Smartare välfärd

Kommissionen: Digitala inre marknaden, Handlingsplan för e-förvaltning 2016-2020

Övrigt: eIDAS, e-SENS, ISA2

Kontaktperson:

Per-Erik Nyström, per-erik.nystrom@skl.se, 08-452 78 41

Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel fortsätter

I det nya upphandlingsdirektivet från 2014 finns det bestämmelser om elektronisk upphandling som bland annat fastställer att anbud ska kunna lämnas elektroniskt inom några år. Det finns också bestämmelser om olika nya elektroniska förfaranden. Direktivet har implementerats till svensk lag och började gälla i januari.

Europeiska kommissionen har en expertgrupp med representanter från alla medlemsländer som ska främja införandet av e-upphandling (EXEP). Gruppen arbetar kunskapsbyggande och ger råd kring tolkningsfrågor av direktivet avseende e-relaterade delar, införande, interoperabilitet och standarder. Från Sverige deltar representanter från Finansdepartementet och SKL.

I allt fler europeiska länder implementeras det så kallade Open PEPPOL, som är ett koncept för infrastruktur för informationsutbyte inom och mellan medlemsländerna inom området elektroniska inköp. I Sverige rekommenderas PEPPOL:s infrastruktur för e-handel i offentlig sektor.

En ny teknisk kommitté, TC 440, har upprättats inom CEN (European Committee for Standardization). I kommitténs uppdrag ingår utveckling av en standard för elektroniska meddelanden för såväl e-handel som resultat av e-upphandling. Medlemsländerna kan delta i kommittén via sina nationella standardiseringsorgan. Sverige deltar

genom SIS (Swedish Standards Institute) och där ingår bland annat SKL, Ekonomistyrningsverket och Upphandlingsmyndigheten samt ett antal företag med tekniska lösningar inom dessa områden.

SKL: e-handel och e-upphandling

Kommissionen: e-upphandling

Övrigt: CEN, SFTI, OpenPEPPOL

Kontaktperson:

Kerstin Wiss Holmdahl, kerstin.wiss.holmdahl@skl.se, 08-452 79 87

En ny kompetensagenda för Europa

Europeiska kommissionen presenterade i juni 2016 förslag om en ny kompetensagenda för Europa. EU-länderna uppmanas att satsa på kompetensutveckling för medborgarna som håller en hög kvalitet och med relevans för arbetsmarknadens behov. Kommissionens ambition är att varje medlemsland ska upprätta en kompetensgaranti för att säkerställa grundläggande läs- och skrivkunskaper, färdigheter i matematik samt digital kompetens hos den vuxna befolkningen. En genomarbetning av den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF) kommer dessutom att ske, liksom en plan för branschsamverkan i syfte att utveckla kompetensinventeringar med fokus på digital kompetens och digitala arbetstillfällen.

Ytterligare åtgärder handlar om verktyg för en tidig kartläggning av kompetens och kvalifikationer bland asylsökande, flyktingar och andra migranter. Även en översyn av bestämmelserna angående Europass aktualiseras i syfte att erbjuda enklare och tydligare former för att presentera färdigheter och kvalifikationer samt kunna ge information i realtid om kompetensbehov och kompetenstrender inför karriär- eller utbildningsval. Dessutom ska yrkesutbildningarna bli mer attraktiva genom att möjligheter till lärande på arbetsplatsen främjas samt att de goda utsikterna på arbetsmarknaden uppmärksammas.

År 2006 beslutades om en rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande för att bidra till att fler skaffar sig grundläggande färdigheter, med ett särskilt fokus på entreprenörskap och innovativt tänkande. En översyn av rekommendationen har aktualiserats med insatser som syftar till att den ska bli en del av varje lands styrdokument för utbildningsväsendet. Insatser kommer även att

genomföras för att följa utexaminerade och förbättra informationen om akademikers utveckling på arbetsmarknaden.

Marie-Louise Rönmark (S), Umeå kommun, utsågs till rapportör för Regionkommitténs yttrande om kommissionens förslag om en ny kompetensagenda för Europa. Yttrandet antogs i december 2016 och SKL bistod med expertstöd. Regionkommittén konstaterar i sitt yttrande att den lokala och regionala nivåns betydelse återfinns i stort sett i alla de olika områden som kommissionens förslag berör.

Eftersom kompetenshöjningen ska bygga på individuella förutsättningar och behov blir det nödvändigt med flexibla utbildningsupplägg, exempelvis när det gäller flyktingar och asylsökande. Regionkommittén anser vidare att det på lokal och regional nivå i Europa behövs en infrastruktur för vuxnas lärande i form av tillgänglig information om olika utbildningsmöjligheter och utbildningsaktörer, stöd genom vägledningsinsatser, möjligheter till prova-på insatser, rådgivning avseende studiefinansiering samt stöd vid upprättande av individuella studieplaner.

Under 2017 väntas kommissionen presentera flera förslag som ska implementera de delar som handlar om ungdomar i kompetensagendan, bland annat ett ramverk för lärlingsutbildningar och ett förslag om ökad mobilitet för lärlingar.

Kommissionen: *En ny kompetensagenda för Europa*

Kontaktperson:

Mats Söderberg, mats.soderberg@skl.se, 08-452 79 42

Svenska delegationen i Regionkommittén

Europeiska regionkommittén är ett rådgivande organ med uppgift att bedöma EU:s lagstiftning och politik ur ett lokalt och regionalt perspektiv. Kommittén består av 350 ledamöter och 350 suppleanter som alla är folkvalda i kommuner och regioner i EU:s 28 medlemsländer.

Sverige företräds av 12 ledamöter och 12 ersättare. Alla svenska ledamöter arbetar i ett av Regionkommitténs sex utskott. Markerade politiker (*) är ordinarie ledamöter. SKL ger administrativt och sakkunnigt stöd till den svenska delegationen. Ledamöterna är även adjungerade i SKL:s sakberedningar.

CIVEX-utskottet

Utskottet för medborgarskap, styresformer, institutionella frågor och yttre förbindelser. Aktuella frågor under hösten är bland annat reformen av det gemensamma europeiska asylsystemet.

COTER-utskottet

Utskottet för territoriell sammanhållningspolitik och EU:s budget. Aktuella frågor under hösten är bland annat sammanhållningspolitiken efter 2020, reformen av EU:s egna medel inom ramen för nästa fleråriga budgetram efter 2020 samt framtiden för Fonden för ett sammanlänkat Europa – Transport. utskottet behandlar även under hösten EU kommissionens remiss kring Europa på väg, en rad förslag som ska modernisera rörlighet och transport.

Camilla Janson (S)*
Upplands-Bro kommun

Jelena Drenjanin (M)*
Huddinge kommun

Ulrika Landergren (L)*
Kungsbacka kommun

Ilmar Reepalu (S)*
Delegationsordförande
Malmö stad

Åsa Ågren
Wikström (M)
Umeå kommun

Anders Knape (M)*
Vice-delegationsordförande
Karlstads kommun

Tomas Riste (S)*
Landstinget Värmland

ECON-utskottet

Utskottet för ekonomisk politik. Aktuella frågor under hösten är bland annat tjänstepaketet "en tjänsteekonomi som fungerar för européerna", kommissionens rapport om konkurrenspolitiken 2016, en europeisk industristrategi: de regionala och lokala myndigheternas roll och perspekti samt Cosme-programmets framtid efter 2020.

Paul Lindquist (M)*
Stockholms läns landsting

Carl Fredrik Graf (M)
Halmstads kommun

ENVE-utskottet

Utskottet för miljö, klimatförändringar och energi. Aktuella frågor under hösten är bland annat avfallsenergens roll i den cirkulära ekonomin och samt flera andra frågor kopplade till kommissionens nya energipaket.

Jonny Lundin (C)
Härnösands kommun

Glenn Nordlund (S)
Örnsköldsviks kommun

Krister Andersson (S)
Västra Götalandsregionen

Erik Pelling (S)
Uppsala kommun

Carl Johan Sonesson (M)
Region Skåne

NAT-utskottet

Utskottet för naturresurser och hälsa. Aktuella frågor under hösten är bland annat Xamuel Gonzalez Westlings rapport om avinstitutionalisering i vårdsystem på lokal och regional nivå samt förnyelsen av landsbygdsområden.

Ewa-May Karlsson (C)*
Vindelns kommun

Birgitta Sacrédeus (KD)
Region Dalarna

Yoomi Renström (S)*
Ordförande för
SEDEC-utskottet
Ovanåkers kommun

Martin Andreasson (M)*
Västra Götalandsregionen

SEDEC-utskottet

Utskottet för socialpolitik, utbildning, sysselsättning, forskning och kultur. Aktuella frågor under hösten är bland annat en balans mellan arbetsliv och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare, modernisering av skolor och högre utbildning samt främjandet av innovation inom den offentliga sektorn genom digitala lösningar.

Marie Sällström (S)
Landstinget Blekinge

Xamuel Gonzalez
Westling (V)
Hofors kommun

Marie-Louise
Rönmark (S)
Umeå kommun

Mohamad Hassan (L)
Uppsala kommun

SKL:s ledamöter i CEMR

SKL är medlemmar i de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, CEMR. Organisationen bedriver ett systematiskt påverkansarbete gentemot EU:s lagstiftning och främjar samarbete mellan sina medlemmar. SKL företräds av fyra ledamöter i CEMR:s beslutande organ, Policy Committee. Carola Gunnarsson är CEMR:s talesperson för sammanhållningspolitiken. Ilmar Reepalu är CEMR:s talesperson för urbana frågor.

I CEMR:s globala motsvarighet, UCLG, är Lena Micko ledamot och Anders Knape ersättare.

Ledamöter

Ersättare

Lena Micko (S)
SKL:s ordförande
Linköpings kommun

Ilmar Reepalu (S)
Ordförande, SKL:s
internationella beredning
Malmö stad

Anders Henriksson (S)
SKL:s 1:a vice ordförande
Landstinget i Kalmar län

Emil Broberg (V)
SKL:s 3:e vice ordförande
Region Östergötland

Anders Knape (M)
SKL:s 2:e vice ordförande
Karlstads kommun

Carola Gunnarsson (C)
SKL:s styrelse
Sala kommun

Elisabeth Unell (M)
SKL:s styrelse
Västerås stad

Ulrika Landergren (L)*
Kungsbacka kommun

Svenska delegationen i CLRAE

Europarådet arbetar för att främja demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Kongressen för lokala och regionala myndigheter (CLRAE) är en del av Europarådet och arbetar med dessa frågor på lokal och regional nivå. CLRAE ansvarar för övervakningen av hur konventionen om kommunal självstyrelse tillämpas i medlemsstaterna.

Sverige företräds av sex ledamöter och sex suppleanter som alla är folkvalda i svenska kommuner, landsting och regioner.

Ledamöter

Yoomi Renström (S)
Delegationsordförande
Ovanåkers kommun

Anders Knape (M)
Vice delegationsordförande
Ordförande, Lokala kammaren
Karlstads kommun

Johan Rocklind (S)
Gnesta kommun

Thomas Andersson (C)
Region Jämtland Härjedalen

Inger Linge (M)
Ekerö kommun

Henrik Fritzon (S)
Region Skåne

Ersättare

Amelie Tarschys Ingre (L)
Lidingö stad

Inger Schörling (MP)
Gävle kommun

Henrik Hammar (M)
Örkelljunga kommun

Ella Bohlin (KD)
Stockholms läns landsting

Cecilia Dalman Eek (S)
Göteborg stad

Ordlista

A

Acquis communautaire

Franskt begrepp som syftar på hela EU:s regelverk, det vill säga medlemsstaternas gemensamma skyldigheter och rättigheter.

Amsterdamfördraget

EU-fördrag som undertecknades 1997 och trädde i kraft den 1 maj 1999. Det innehåller tillägg och ändringar av de fördrag som utgör grunden för EU.

B

Befogenhetsfördelning

Fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna delas in i tre typer:

- › Delade befogenheter (vanligast): Både EU och medlemsstaterna har rätt att stifta lagar inom ett visst område
- › Exklusiva befogenheter för EU: Medlemsstaterna har oåterkalleligen av sagt sig alla möjligheter att agera
- › Stödjande befogenheter: EU kan endast samordna och uppmuntra medlemsstaternas agerande. Principerna om subsidiaritet och proportionalitet styr ansvarsfördelningen så att denna indelning respekteras

Beslut

Ett beslut är en rättsakt som till alla delar är bindande för dem det är riktat till. Det kan vara riktat direkt till en eller flera medlemsstater, till enskilda företag eller till individer.

Brexit

Folkomröstningen om Storbritanniens medlemskap i EU (engelska: United Kingdom European Union membership referendum, 2016) var en rådgivande brittisk folkomröstning gällande om Storbritannien ska stanna kvar i eller lämna EU. Alternativet för att lämna EU kallades även "Brexit" ("British Exit"). Alternativet för att stanna kvar kallades för "Remain" ("British Remain"). Omröstningen genomfördes den 23 juni 2016 och resulterade i att lämnasidan vann med 51,9 procentas röstandel.

Bästa praxis

Ett sätt för regeringarna att effektivisera politiken inom EU är att se efter vad som pågår i övriga medlemsstater och vad som fungerar bäst. Sedan kan de ta till sig denna "bästa praxis" och anpassa den till sina egna nationella och lokala sammanhang.

C**Coreper**

Coreper står för franskans Comité des représentants permanents, det vill säga Ständiga representanternas kommitté. I Coreper förbereds de ärenden som tas upp på rådets möten.

CLRAE

The Congress of Local and Regional Authorities (CLRAE) är en del av Europarådet vars roll är att främja lokal och regional demokrati och stärka det lokala och regionala självstyret. Inom Europarådet är det CLRAE som ansvarar för övervakningen av hur Europakonventionen om kommunal självstyrelse tillämpas i medlemsstaterna. CLRAE består av 648 ledamöter som alla är folkvalda i kommuner och regioner i Europarådets 47 medlemsstater. Sverige företräds av sex ledamöter och sex suppleanter.

D**Direktiv**

Rättsakt som är riktad till medlemsstaterna och bindande vad gäller de mål som ska uppnås och tidpunkter för dessa. Medlemsstaterna beslutar själva vad som ska göras för att föreskrifterna i direktivet ska uppfyllas.

Dubbel majoritet

Dubbel majoritet är det antal röster som krävs i rådet för att ett beslut ska antas när frågor behandlas. Dubbel majoritet definieras som minst 55 procent av rådets medlemmar vilka ska företräda minst 15 medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 procent av unionens befolkning.

E**EES**

Europeiska ekonomiska samarbetsområdet består av EU:s medlemsstater samt Island, Norge och Liechtenstein. EES-avtalet innebär huvudsakligen att EU:s regler för den inre marknaden med fri rörlighet över gränserna för varor, personer, tjänster och kapital ska gälla i alla 31 länder.

Enhällighet

Termen enhällighet innebär att alla medlemsstater i rådet måste vara överens för att ett förslag ska kunna antas. Eftersom detta försvårar beslutsprocessen i en union med 28 länder gäller nu regeln om enhällighet endast på särskilt känsliga områden, som beskattning och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Europa 2020-strategin

Europa 2020-strategin antogs 2010 och är EU:s strategi för ökad ekonomisk tillväxt, jobb och välbefinnande i EU:s medlemsstater och i helhet. Strategin syftar till att skapa smart, hållbar tillväxt för alla.

Europaparlamentet

EU:s enda direkt folkvalda institution. Europaparlamentet har gradvis fått utökad makt och beslutar i dag tillsammans med rådet i lagstiftningsfrågor på de flesta områden. Parlamentet antar också budgeten och kontrollerar kommissionen politiskt. Europaparlamentet består av 751 ledamöter utsedda för fem år genom direkta val i medlemsstaterna. Sverige har 20 platser. Varje medlemsstat ska företrädas av högst 96 och minst 6 ledamöter.

Europarådet

Europarådet är inte någon EU-institution, utan en mellanstatlig organisation med säte i Strasbourg. Europarådet strävar bl.a. efter att värna de mänskliga rättigheterna, främja den kulturella mångfalden i Europa och bekämpa samhällsproblem som främlingsfientlighet och intolerans.

Europeiska centralbanken (ECB)

Europeiska centralbanken etablerades 1998 och är baserad i Frankfurt. Banken sköter penningpolitiken för de 19 medlemsstater som ingår i euroområdet. Dess huvuduppgift är att upprätthålla prisstabiliteten i euroområdet och genomföra den europeiska valutapolitiken, som fastställs av Europeiska centralbankssystemet (ECBS).

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK)

Ett av EU:s remissorgan vars ledamöter representerar civilsamhället. Kommittén har 353 ledamöter. Sverige representeras av företrädare från bland andra Svenskt Näringsliv, LRF och fackförbunden.

Europeiska gemenskapen (EG)

EG upprättades genom Romfördraget 1957, främst för att skapa en gemensam marknad utan inre gränser. EG var tidigare den del av EU-samarbetet som rymde politik för bl.a. transporter, konkurrens, fiske och jordbruk, energi och miljö. Med Lissabonfördraget ersattes och efterträdades EG av EU.

Europeiska kommissionen

Den institution som representerar och försvarar hela EU:s intressen. Kommissionen har ensamrätt på att lägga fram nya lagförslag och handlingsprogram och ansvarar för att Europaparlamentets och rådets beslut genomförs. Den består av en ledamot från varje medlemsstat. Ordförande är för närvarande luxemburgaren Jean-Claude Juncker. Ledamöterna beslutar kollektivt men har olika ansvarsområden. Mandatperioden är fem år. Efter varje val till Europaparlamentet ska en ny kommission utses.

Europeiska ombudsmannen

Europeiska ombudsmannen inrättades 1992 för att trygga en god och öppen förvaltning i EU-institutionerna. Ombudsmannen tar emot klagomål från EU-medborgare och juridiska personer i medlemsstaterna gällande bristfällig förvaltning vid EU:s institutioner eller organ (utom domstolarna).

Europeiska rådet

Europeiska rådet består av en ordförande, EU:s stats- eller regeringschefer samt kommissionens ordförande. Dess huvudsakliga uppgift är att dra upp politiska riktlinjer för EU:s utveckling. Europeiska rådet möts minst fyra gånger per år. Dess möten kallas informellt för toppmöten. Europeiska rådets ordförande väljs för en period av två och ett halvt år.

Europeiska terminen

En årligen återkommande sexmånadersperiod när medlemsstaternas budget och strukturpolitik ska granskas så att oförenligheter och framväxande obalanser kan upptäckas. Tanken är att stärka samordningen i det skede då viktiga budgetbeslut ännu är under behandling.

Europeiska unionens domstol

Består dels av domstolen med 28 domare och nio generaladvokater, dels den s.k. tribunalen (tidigare kallad förstainstansrätten) med 28 domare,

alla utsedda för sex år på förslag från medlemsstaterna. EU-domstolen tolkar EU-rätten och lämnar förhandsavgöranden om reglernas innebörd på begäran av nationella domstolar. Den dömer i mål mellan medlemsstaterna, mellan EU:s institutioner, mellan EU och medlemsstaterna samt mellan EU och medborgarna. Domstolens utslag är bindande.

Europeiska unionens råd

Europeiska unionens råd är även informellt känt som ministerrådet. Denna institution består av medlemsstaternas ministrar, eller deras företrädare. Sammansättningen varierar med sakfrågorna. Rådet sammanträder regelbundet för att fatta detaljbeslut och anta EU-lagar. Som huvudregel måste rådet och Europaparlamentet vara överens för att EU ska kunna anta lagar.

F

Fördjupade samarbeten

Ett arrangemang där minst nio medlemsstater samarbetar inom ett visst område, medan övriga EU-länder ännu inte kan eller vill ansluta sig i det skedet. De medlemsstater som står utanför har emellertid rätt att få ansluta sig senare om de så önskar.

Fördrag

När Europeiska kol- och stålgemenskapen skapades 1951 innebar det startsignalen för mer än 50 års utarbetande av europeiska fördrag. Sedan dess har närmare 20 fördrag undertecknats. Vissa har tillfört ändringar i ursprungstexten, medan andra gett upphov till nya texter. De viktigaste fördragen är:

- Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG-fördraget, EG-fördraget eller Romfördraget) 1958
- Europeiska enhetsakten 1987
- Fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget eller Maastrichtfördraget) 1993
- Amsterdamfördraget 1999
- Nicefördraget 2003
- Lissabonfördraget 2009

När man talar om "fördragen" syftar det på fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) i deras lydelse enligt Lissabonfördraget.

Förordning

Rättsakt i EU-rätten som gäller alla medlemsstater, företag, myndigheter och medborgare. Förordningar gäller som lag direkt i EU-länderna såsom de är skrivna, vilket betyder att de inte får omvandlas till andra lagar eller bestämmelser i medlemsstaterna.

G**Grönbok**

En grönbok är ett dokument som kommissionen offentliggör för att stimulera till diskussion i en särskild fråga. Genom en grönbok uppmanas berörda parter (organisationer och enskilda) att delta i en debatt om förslagen i grönboken. Ibland ligger den som grund för förslag till lagstiftning som sedan presenteras i en vitbok.

H**Harmonisering**

Harmonisering innebär att bringa nationella lagar i överensstämmelse med varandra. Syftet är oftast att ta bort nationella hinder för den fria rörligheten för arbetstagare, varor, tjänster och kapital. EU ser till att medlemsstaternas regler ställer likartade krav på medborgarna och att vissa minimikrav införs i varje land. Harmonisering kan också innebära att man samordnar nationella tekniska regler så att det går att handla fritt med varor och tjänster inom EU. Det innebär att medlemsstaterna erkänner varandras regler för säkra produkter.

I**Inre marknaden**

EU-ländernas gemensamma marknad sedan 1992, med fri rörlighet över gränserna för personer, varor, tjänster och kapital.

K**Kommissionen**

Se Europeiska kommissionen.

L**Lissabonfördraget**

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 och medför ändringar i EU-fördraget och EG-fördraget (döps om till EUF-fördraget). Det nya fördraget innebär bl.a. att Europeiska rådet

väljer en permanent ordförande och att unionen utser en person som ska föra unionens talan i utrikespolitiska frågor. De nationella parlamenten får möjlighet att granska vissa nya förslag från kommissionen och skicka tillbaka dem för omarbetning om de skulle bryta mot subsidiaritetsprincipen, dvs. att beslut ska fattas på lägsta effektiva nivå.

Fördraget ses av SKL som ett steg framåt för den lokala och regionala nivån i EU. För första gången erkänns den lokala och regionala självstyrelsen i fördragen. Tidigare har subsidiaritetsprincipen enbart gällt mellan EU och medlemsstaterna, men nu inkluderas även lokal och regional nivå. Kommissionen ska också ta större hänsyn till vilka konsekvenser ett lagförslag kan få på lokal och regional nivå. Regionkommittén har fått en tyngre roll och en möjlighet att gå till EU-domstolen om subsidiaritetsprincipen inte följts eller om kommittén inte har konsulterats i frågor där den skulle ha blivit tillfrågad.

Lissabonstrategin

Lissabonstrategin gick ut på "att göra EU till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi med fler och bättre arbetstillfällen" till 2010. EU:s nya tillväxt- och sysselsättningsstrategi Europa 2020-strategin antogs 2010.

Lojalitetsprincipen

Innebär att varje medlemsstat ska vidta alla de åtgärder som krävs för att uppfylla de förpliktelser som följer av fördragen eller av åtgärder som en EU institution har vidtagit.

M**Maastrichtfördraget**

Fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) undertecknades 1992 i Maastricht och trädde i kraft 1993. Fördraget skapade strukturen med tre pelare och utökade därmed EU:s befogenheter till att gälla polissamarbete, straffrättsligt samarbete samt en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Från att ha varit en ekonomisk gemenskap blev det nu en politisk union med ett nyinrättat medborgarskap.

Medbeslutandeförfarandet

Se Ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Meddelande

Dokument som kommissionen ger ut. Det finns flera olika sorter. I ett tolkningsmeddelande ger kommissionen sin syn på hur exempelvis ett direktiv ska appliceras.

Medlemsstat

Länderna som är med i EU kallas ”medlemsstater”. Begreppet jämföras ofta med deras regeringar. I EU finns 28 medlemsstater: Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Danmark, Tyskland, Estland, Grekland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Cypern, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Nederländerna, Österrike, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien, Slovakien, Finland, Sverige, Kroatien och Storbritannien (i EU går landet under benämningen Förenade kungariket).

Mellanstatlighet

Mellanstatlighet innebär att beslutsmakten stannar hos medlemsstaterna och att enhällighet krävs för beslut. Inom EU fattas besluten i exempelvis säkerhets- och försvarsfrågor uteslutande genom mellanstatliga överenskommelser. Dessa mellanstatliga beslut fattas vid rådets möten eller på högsta nivå av medlemsstaternas stats- och regeringschefer i samband med Europeiska rådets möten.

Ministerrådet

Se Europeiska unionens råd.

N

Nicefördraget

EU-fördrag som antogs i Nice i december 2000 och trädde i kraft i februari 2003. Fördraget medförde en ny maktfördelning mellan medlemsstaterna för att anpassa EU till utvidgningen; antalet kommissionärer minskades från 30 till 25, användning av omröstning med kvalificerad majoritet utökades och ny röstvägning inom rådet infördes.

O

Ordförandeskap

Ordförandeskapet i rådet roterar och innehas av en medlemsstat under sex månader. Landet ska se till att rådets arbete flyter smidigt.

Estland innehar ordförandeskapet under hösten 2017 och Bulgarien under våren 2018. Sverige var ordförandeland andra halvåret 2009 och första halvan av 2001.

Ordinarie lagstiftningsförfarandet

Huvudregeln för att fatta beslut i EU. Kommissionen lägger förslag och Europaparlamentet och rådet måste sedan vara överens för att beslutet ska kunna antas. Detta gick innan Lissabonfördraget trädde i kraft under benämningen ”medbeslutandeförfarandet”.

P

Pelare

De tre pelarna avsåg tidigare indelningen av EU:s verksamhet i skilda politikområden. Denna indelning avskaffades när Lissabonfördraget trädde i kraft 2009. Den första pelaren, EG, rörde bland annat den inre marknaden och EMU. Beslut fattades enligt ”gemenskapsmetoden” och involverade kommissionen, parlamentet och rådet.

Den andra pelaren omfattade den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp), där beslut fattades av rådet ensamt.

Den tredje pelaren innefattade det polisiära och straffrättsliga samarbetet, där rådet ensamt fattade besluten.

Olika beslutsprocesser användes i de olika pelarna. Den första pelaren var överstatlig och rådet fattade oftast beslut med kvalificerad majoritet. Inom de andra pelarna, som var mellanstatliga, hade även medlemsstaterna initiativrätt och rådet var tvunget att fatta sina beslut med enhällighet, det vill säga att alla länder hade vetorätt.

Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen reglerar EU:s befogenheter, alltså vad EU-institutionerna får göra. Enligt principen får institutionerna endast vidta åtgärder om det är nödvändigt för att uppnå målen i fördragen. Agerandets omfattning ska således stå i proportion till målet. När EU kan använda olika metoder som ger samma effekt ska den metod som ger medlemsstaterna och EU-medborgarna störst frihet väljas.

R

Rapportör

I Europaparlamentet utses en föredragande, informellt kallad ”rapportör”, för varje lagstiftningsärende eller initiativ. Föredragandens förslag diskuteras, ändras och antas genom omröstning i utskottet innan plenarsessionen. Debatten och

omröstningen i parlamentet sker utifrån betänkandet. Systemet med ”rapportörer” finns även i ReK och EESK.

Rekommendationer

Rättsakter som utfärdas av rådet eller kommissionen och som, till skillnad från andra rättsakter, inte är rättsligt bindande.

Refit

Refit (Regulatory Fitness and Performance Programme) är kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat. Målet är att förenkla EU-lagstiftningen och minska kostnaderna för att följa den.

Regionkommittén (ReK)

Regionkommittén inrättades 1992 genom Maastrichtfördraget och påbörjade sin verksamhet 1994. Det är ett rådgivande organ som ger lokala och regionala myndigheter inflytande över EU:s beslutsprocess. ReK består av 350 politiker från lokal och regional nivå, utsedda av rådet för en period om fem år. Ledamöterna ska vara valda företrädare för ett lokalt eller regionalt organ eller vara politiskt ansvariga inför en vald församling. Sverige har tolv ordinarie ledamöter och tolv ersättare.

Europaparlamentet, rådet och kommissionen rådfrågar ReK i frågor som rör regionala och lokala intressen. Kommittén ska rådfrågas på ett stort antal områden, så som bland annat ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, sysselsättning, socialpolitik, transeuropeiska nät, energi och telekommunikation, utbildnings- och ungdomsfrågor, kultur, miljö, folkhälsa och transporter. ReK kan även avge yttranden på eget initiativ.

Rådet

Det finns tre olika europeiska organisationer med ordet ”råd” i namnet: Europeiska unionens råd (ministerrådet), Europeiska rådet och Europarådet. Oftast avses dock ministerrådet när man talar om rådet.

Rättsakter

Med rättsakter avses de instrument som EU-institutionerna kan använda för att utföra sina uppgifter enligt fördragen och i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. Följande rättsakter finns:

- › **Förordningar:** bindande i alla delar och direkt tillämpliga i alla medlemsstater, vilket betyder att de inte får omvandlas till andra lagar eller bestämmelser

- › **Direktiv:** bindande för medlemsstaterna när det gäller det resultat som ska uppnås. Direktivet måste införlivas med medlemsstaternas nationella rätt, och medlemsstaterna har utrymme att bestämma exakt hur det ska införlivas
- › **Beslut:** bindande i alla delar och riktar sig till en särskild person, ett företag eller en medlemsstat
- › **Rekommendationer och yttranden:** är inte rättsligt bindande, utan snarare ett slags viljeyttringar

S

Sammanhållningspolitik

EU:s övergripande regionalpolitik som syftar till att minska ekonomiska och sociala skillnader mellan regionerna i EU. Sammanhållningspolitiken ska bidra till att stärka gemenskapen och att harmonisera utvecklingen i EU samt till att stärka EU:s konkurrenskraft gentemot omvärlden. Åtgärderna består av program och fonder, så kallade struktur- och investeringsfonder.

Sociala dialogen

EU:s sociala dialog är samarbetet mellan kommissionen och arbetsmarknadens parter på EU-nivå. Inom dialogen sker en mängd olika aktiviteter som samråd, projekt, gemensamma yttranden och överenskommelser av olika slag. Arbetsgivare och fack kan också sluta ramavtal i olika frågor. Ramavtalen kan antingen genomföras av parterna och dess medlemmar själva (så kallade autonoma avtal), eller genom EU-direktiv på parternas gemensamma begäran.

Struktur- och investeringsfonder

Poster i EU:s budget som är EU:s viktigaste verktyg för att genomföra sammanhållningspolitiken. De viktigaste är Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF).

Subsidiaritetsprincipen

Innebär att EU:s beslut ska fattas på den politiska nivå som kan ta ett så effektivt beslut så nära medborgarna som möjligt. Unionen ska med andra ord inte fatta några beslut (utom i frågor som den ensam ansvarar för) om inte åtgärder på EU-nivå är effektivare än åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå.

T

Toppmöte

Europeiska rådets möten kallas ibland informellt för EU-toppmöten, eftersom de samlar medlemsstaternas stats- och regeringschefer.

Tredjeland

Detta begrepp betyder i EU-sammanhang ett land som inte är medlem i EU.

U

Utskott

Europaparlamentet har 20 utskott för att förbereda sitt arbete inför plenarsammanträdena. Huvuddelen av parlamentets lagstiftningsarbete sker i utskotten, som är uppdelade på ämnesområden. Parlamentet kan dessutom vid behov tillsätta underutskott, tillfälliga utskott och undersökningskommittéer. Regionkommittén har sex utskott.

Utvidgning

När nya länder blir medlemmar i EU talar man om en "utvidgning". EU:s medlemsantal har gått från de sex länder som grundade gemenskapen – Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland – till de 28 medlemsstater den har idag genom följande utvidgningar:

- ✦ 1973: Danmark, Irland och Storbritannien.
- ✦ 1981: Grekland.
- ✦ 1986: Portugal och Spanien.
- ✦ 1990: Forna Östtyskland
- ✦ 1995: Finland, Sverige och Österrike.
- ✦ 2004: Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern.
- ✦ 2007: Bulgarien och Rumänien.
- ✦ 2013: Kroatien.

V

Vitbok

Kommissionens vitböcker är dokument med förslag till åtgärder inom ett speciellt område. Ibland föregås de av en grönbok vars syfte är att inleda en debatt på EU-nivå. Om Europaparlamentet och rådet är positiva till en vitbok kan den leda till vidare initiativ för EU på det berörda området.

Ö

Öppna samordningsmetoden

På många politikområden (exempelvis utbildning, kultur, pensioner och hälsovård) fastställer medlemsstaterna sin egen nationella politik, istället för att tillämpa EU-lagstiftning. De enskilda regeringarna kan emellertid dra nytta av att dela med sig av information, anta bästa praxis och samordna sin nationella politik. Detta sätt att lära av varandra kallas den öppna samordningsmetoden.

Överstatlig

Detta uttryck betyder "på en nivå över medlemsstaterna", i motsats till "mellanstatlig". Många EU-beslut fattas på överstatlig nivå, vilket innebär att de är bindande för medlemsstaterna.

Praktiska länkar

Europeiska unionen

EU:s webbportal: europa.eu
Europeiska rådet: consilium.europa.eu/european-council
Europeiska unionens råd: consilium.europa.eu
Europaparlamentet: europarl.europa.eu
Europaparlamentets kontor i Sverige: europaparlamentet.se
Europeiska kommissionen: ec.europa.eu
Kommissionens representation i Sverige: ec.europa.eu/sweden
Kommissionens samråd: ec.europa.eu/info/consultations_sv
EU-domstolen: curia.europa.eu
Europeiska revisionsrätten: eca.europa.eu
Europeiska ekonomiska och sociala kommittén: eesc.europa.eu
Europeiska regionkommittén: cor.europa.eu
Europeiska ombudsmannen: ombudsman.europa.eu
Europeiska centralbanken: ecb.europa.eu
Europe Direct: europa.eu/european-union/contact_sv
EUR-Lex, EU-lagstiftning: eur-lex.europa.eu
EP Legislative Observatory, följ EU-ärenden: europarl.europa.eu/oel

Ordförandeskapet

Estniska ordförandeskapet, hösten 2017: www.eu2017.ee

Svenska regionkontor i Bryssel

City of Malmö EU Office: malmo.se
Central Sweden European Office: centralsweden.se
Göteborgs stads Brysselkontor: goteborg.se
Kommunförbundet Skåne: kfsk.se
Mid Sweden European Office: midsweden.se
North Sweden European Office: northsweden.eu
Region Värmland European Office: regionvarmland.se/eu
Region Östergötland: regionostergotland.se/EU
Skåne European Office: skane.se
Småland Blekinge South Sweden: sbhss.eu
Stockholmsregionens Europakontor: stockholmregion.org
Västra Götalandsregionen: vgregion.se/brussels

Övrigt

CEEP: ceep.eu
CEMR: ccre.org
CLRAE: coe.int/t/congress
EU-upplysningen: eu-upplysningen.se
Europaportalen: europaportalen.se
UCLG: uclg.org

SKL – EU och internationellt

Följ SKL:s EU- och internationella arbete via vår webbplats och Twitter. På vår webbplats kan du också anmäla dig till vårt nyhetsbrev som kommer ca fem gånger per år.

SKL, EU och internationellt: www.skl.se/eu
Twitter: @skL_eu

Kontakt

EU-frågorna är fördelade på Sveriges Kommuner och Landstings olika avdelningar. På varje avdelning finns en eller flera EU-samordnare som ansvarar för att samordna avdelningens EU-bevakning. Internationella sektionen arbetar med intressebevakning av EU-frågor av sektorsövergripande karaktär. Kontakta gärna någon av nedanstående om du vill veta mer om ett visst område.

Arbetsgivarpolitik

Jeanette Grenfors	08-452 74 52	jeanette.grenfors@skl.se
Malin Looberger	08-452 75 58	malin.looberger@skl.se

Digitalisering

Per-Erik Nyström	08-452 78 41	per-erik.nystrom@skl.se
------------------	--------------	--

Ekonomi och styrning

Martin Lidhamn	08-452 76 66	martin.lidhamn@skl.se
Tor Hatlevoll	08-452 79 69	tor.hatlevoll@skl.se

Juridik

Helena Linde	08-452 79 76	helena.linde@skl.se
--------------	--------------	--

Tillväxt och samhällsbyggnad

Gustaf Rehnström	08- 452 75 71	gustaf.rehnstrom@skl.se
------------------	---------------	--

Utbildning och arbetsmarknad

Lotta Dahlerus	08-452 73 70	lotta.dahlerus@skl.se
----------------	--------------	--

Vård och omsorg

Erik Svanfeldt	08-452 75 78	erik.svanfeldt@skl.se
----------------	--------------	--

Internationella sektionen

Jerker Stattin	08-452 78 37	jerker.stattin@skl.se
Karin Flordal	08-452 78 34	karin.flordal@skl.se
Kristin Ivarsson	08-452 77 33	kristin.ivarsson@skl.se
Matilda Lindberg	08-452 77 11	matilda.lindberg@skl.se
Dominique Faymonville	08-452 71 04	dominique.faymonville@skl.se
Sami Khalifeh	08-452 77 82	sami.khalifeh@skl.se
Dag Håkansson	08-452 75 14	dag.hakansson@skl.se
Marcus Holmberg	+32 2 549 08 67	marcus.holmberg@skl.se
Gergö Kisch	+ 32 2 549 08 65	gergo.kisch@skl.se
Emma Bonnevier	+32 2 549 08 63	emma.bonnevier@skl.se

På gång inom EU

HÖSTEN 2017

I *På gång inom EU* kan du läsa om aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner, landsting och regioner. Texterna är skrivna av experter på Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) i samarbete med Internationella sektionen. Den elektroniska versionen innehåller länkar till mer information och finns att ladda ned via www.skl.se/eu. SKL ger ut *På gång inom EU* två gånger om året.

I den här utgåvan kan du bland annat läsa om Brexit och diskussionerna om EU:s framtid, inklusive EU:s framtida sammanhållningspolitik, direktivförslag på energiområdet och för en ny föräldraledighetslagstiftning.

ISBN 978-91-7585-569-1

Beställ eller ladda ned på webbutik.skl.se

Post: 118 82 Stockholm | Besök: Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00 | www.skl.se

Sveriges
Kommuner
och Landsting